



JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Vesna Efremova

Människohandel- för sexuella
ändamål- ur ett svenskt
perspektiv

Examensarbete
20 poäng

Handledare:
Gregor Noll

Internationell rätt

VT-2007

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	3
FÖRKORTNINGAR	5
1 INTRODUKTION	6
1.1 Inledning	6
1.2 Frågeställning	8
1.3 Syfte, metod, avgränsning och material	8
1.4 Disposition	9
2 DISTINKTION MELLAN MÄNNISKOSMUGGLING OCH MÄNNISKOHANDEL	11
2.1 Människosmuggling	11
2.2 Människohandel	11
3 GÄLLANDE RÄTT	13
3.1 Människohandel 4kap. 1a § BrB	13
3.1.1 Översyn av människohandelsbrottet	15
3.2 Koppleri / grovt koppleri 6 kap. 12 § BrB	18
3.3 Tidsbegränsat uppehållstillstånd 5 kap. 15 § UtIL	18
3.4 Sexköpslagen 6 kap. 11 § BrB	20
3.5 Sammanfattning	20
4 FALLSTUDIE	22
4.1 NJA 2004 s. 646	22
4.1.1 Kommentar till NJA 2004 s. 646	23
4.2 Hovrätten för västra Sverige B 1227-05	24
4.3 Svea Hovrätt B 9992-05	25
4.3.1 Kommentar till B 9992-05	26
4.4 Svea hovrätt B 2696-05	26

4.4.1	Kommentar till B 2696-05	27
4.5	Göta Hovrätt B 626-06	27
4.5.1	Kommentar till B 626-06	28
4.6	Sammanfattning av genomgångna rättsfall	29
5	POLISENS ARBETE	31
5.1	Resurskrävande brott	31
5.1.1	Brottsutveckling	31
5.1.2	Handbok	32
5.1.3	Tullmyndigheten	33
5.2	Sammanfattning	33
6	POLIS OCH ÅKLAGARE	36
7	BROTTSOFFREN	37
7.1	Brottsofferskydd	37
7.1.1	Skyddet för brottsoffer i Sverige idag	38
7.1.2	Nationell handlingsplan	39
7.2	Sammanfattning	40
8	SAMMANFATTNING	41
	BILAGA A	42
	LITTERATURFÖRTECKNING	43
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	46

Summary

Human trafficking was criminalized on the first of July 2002 in Sweden, after an EU frame concerning the fight against human trafficking. On the first of July 2004 the penalty regulations about Human trafficking for sexual purposes were expanded to include other forms of trafficking such as forced labor, active service, organ trafficking etc.

Attempts, preparation and conspiracy to Human trafficking for sexual purposes and failure to expose such crimes were also criminalized at the time when the crime Human trafficking was imposed to the fourth chapter of the penal code on the first of July 2002.

The Act relating to procuring has been altered in relation to the criminalization of Human trafficking, the maximum penalty for gross procuring was raised from six to eight years and in the Aliens` Act a provision about time-limited residence permit has been imposed. The time-limited residence permit is supposed to give the women breathing space and time to consider if they want to testify to their experiences, while receiving care and an opportunity to recover.

The Act against sexual service has made it more difficult for Human traffickers to establish themselves in Sweden.

During the spring 2006, the crime sexual trafficking is overhauled and is due to the 31st of October 2007. In this overhaul careful consideration will be taken if legal responsibility for using undue means no longer will be needed. Further an analysis will be made if the regulations of the Aliens` Act should be completed to protect the plaintiff and the witnesses in cases of human trafficking.

Cases of Human trafficking have certain parts in common, such as:

- young girls being recruited to Sweden to be exploited in prostitution
- well planned and organized crime
- girls come from countries with a lower standard of living than Sweden
- people earning big money from the girls` prostitution
- girls who are being ruthlessly used by others

Related to the experience they have of this kind of business the Swedish Police achieve good work. Investigating Human trafficking is very time- and resource demanding. The police have to spend many hours investigating and gathering evidence.

A Handbook to support the police in contact with Human trafficking for sexual purposes has been put together. The content of the book will not be made public. At this moment the Handbook is being edited.

When a preliminary investigation has been initiated a close cooperation between police and prosecutor starts. Police and prosecutors have no common education, but there are on the other hand common seminars for them to attend.

There is still a concrete and co-coordinated effort to support victims of Human trafficking. Today, in Sweden, there are only a few safe houses and treatment homes that take care of victims of Human trafficking, these shelters need to increase in numbers. Furthermore there is yet no appropriate solution of where victims should be during the investigation.

The local authorities are responsible for that those who stay in the municipality will receive the support and help they need. In several countries, from which the victims come, there are programs about taking care of the victims when returning.

At the moment a National Action Plan on how to fight Human trafficking is being developed. The Plan will also include an overlook of penal measures and development of the work in the judicial system, police and social services. The Plan is expected to be ready in the summer of 2007.

Sammanfattning

Människohandel kriminaliserades i Sverige den 1 juli 2002, detta efter EU:s rambeslut om bekämpande av människohandel. 1 juli 2004 utvidgades straffbestämmelserna för människohandel för sexuella ändamål till att även omfatta andra former av människohandel så som tvångsarbete, krigstjänst, organhandel med mera.

När brottet människohandel infördes i brottsbalkens fjärde kapitel 1 juli 2002, kriminaliserades även försök, förberedelse och stämpling till människohandel för sexuella ändamål och underlåtenhet att avslöja sådana brott.

I samband med att människohandel har kriminaliserats har lagen om koppleribrott ändrats, maxstraffet för grovt koppleri höjdes från sex år till åtta år. I utlänningslagen har man infört en bestämmelse om tidsbegränsat uppehållstillstånd. Det tidsbegränsade uppehållstillståndet är till för att ge kvinnorna andrum och att få tänka efter om de vill vittna om sina upplevelser, samtidigt som de får vård och en chans att återhämta sig.

Den svenska sexköpslagen har gjort det svårare för människohandlare att etablera sig i Sverige.

Just nu pågår en översyn om brottet människohandel, detta arbete väntas vara klart den 31 oktober 2007. I denna översyn skall det särskilt övervägas om det för straffansvar inte längre skall krävas att otillbörligt medel använts. Vidare skall en analys göras om bestämmelserna i Utlänningslagen skall kompletteras för att skydda målsäganden och vittnen i mål om människohandel.

Ärenden som handlar om människohandel har vissa saker gemensamt, det handlar om:

- unga flickor som rekryteras till Sverige för att sedan utnyttjas i prostitution
- en i de flesta fall väl planerad och organiserad brottslighet
- flickor som kommer från länder med mycket lägre levnadsstandard än här i Sverige
- personer som tjänar stora summor på flickornas prostitution
- flickor som blir hänsynslöst utnyttjade av andra

Polisen i Sverige gör ett gott arbete utifrån den erfarenhet de har av den här sortens ärenden. Människohandelsbrott är mycket tids- och resurskrävande för polisen att utreda. Polisen får sitta på spaning under långa tidsperioder för att samla in bevis.

Det har utvecklats en handbok som skall utgöra ett stöd för poliser som kommer i kontakt med människohandel för sexuella ändamål. Handbokens

innehåll kommer inte att offentliggöras. Handboken håller för tillfället på att redigeras och är ännu inte riktigt klar.

När en förundersökning har satts igång är det ett mycket nära och tätt samarbete mellan polis och åklagare. Några gemensamma utbildningar finns inte för polis och åklagare, däremot finns det gemensamma seminarier för poliser och åklagare.

Behov av konkreta och samordnade insatser för att stödja människohandelsoffer finns fortfarande kvar. I Sverige finns idag endast ett fåtal skyddade boenden eller behandlingshem som tar hand om människohandelsoffer; dessa boenden och hem behöver utökas. Vidare finns där ännu ingen lämplig lösning för var offren skall vistas under utredningstiden.

Kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver, detta innefattar även personer utsatta för människohandel. I flera länder, varifrån offren kommer, finns det program för hur man skall ta hand om de hemåtvändande offren.

För tillfället håller det på att utvecklas en handlingsplan över hur man skall bekämpa människohandel. Handlingsplanen kommer också att omfatta en genomgång av straffrättsliga åtgärder och utveckling av arbetet inom rättsväsendet, polisen och socialtjänsten. Sommaren 2007 väntas handlingsplanen vara klar.

Förkortningar

BrB	Brottsbalken
HD	Högsta domstolen
RB	Rättegångsbalken
UtlL	Utlänningslagen

1 Introduktion

1.1 Inledning

Alla är drabbade, ingen är förskonad. Vad handlar det om? Det handlar om ett stort globalt problem som vi alla tillsammans måste bekämpa, det handlar om människor som profiterar på andra människors olycka, det handlar om människohandel.

Vinsterna för människohandel är så stora, att man idag jämför människohandel med den internationella drog- och vapensmugglingen.¹ Människohandel är en ljusskygg verksamhet och hur många som faller offer för detta brott är svårt att avgöra.² Enligt FN:s uppskattning säljs det mer än 700 000 till 2 miljoner människor varje år.³ Enligt EU:s polisstyrka, Europol, har det gjorts en uppskattning om att det bara inom EU förs in 500 000 människor för att säljas för sexuella ändamål. Hur många människor som förs in för andra former av människohandel vet man inte.⁴ Rikskriminalpolisen har gjort en uppskattning om att 400-600 kvinnor fallit offer för människohandel i Sverige år 2003.⁵ De har dock avstått från att göra en uppskattning om hur många kvinnor som fallit offer för människohandel år 2004-2005. Hur många människohandelsoffer som upptäcks i Sverige beror på hur mycket resurser polisen lägger ner på denna form av brottslighet.⁶ Som vi alla vet har polisen fler brott än människohandel att lösa, de resurser som polisen har att arbeta med skall fördelas över hela verksamheten, detta innebär att polisen inte kan använda så mycket pengar som den kanske skulle vilja för att kunna lösa människohandelsbrott.

I december 1997 fick Rikspolisstyrelsen i uppdrag av Regeringen att samla in uppgifter om omfattningen av handel med kvinnor i Sverige och i utlandet, samt studera hur kvinnohandeln kan förebyggas och bekämpas. Uppdraget utförs av Rikskriminalpolisen som regelbundet rapporterar till Regeringen.⁷

Sexualbrottskommittén fick i juni 1998 i uppdrag att utreda om det fanns något behov av ett särskilt brott som tar sikte på handel med människor, främst kvinnor och barn.⁸ Detta uppdrag resulterade i att Regeringen i

¹ Prop. 2003/04:111 Ett utvidgat straffansvar för människohandel, sid. 9.

² http://www.against-trafficking.org/templates/page.aspx?page_id=252

³ Prop. 2003/04:111 sid. 9.

⁴ http://www.against-trafficking.org/templates/page.aspx?page_id=252

⁵ Rikskriminalpolisen, lägesrapport 6, människohandel för sexuella ändamål, sid. 4.

⁶ Rikskriminalpolisen lägesrapport 8, handel med kvinnor sid.5 och lägesrapport 7, människohandel för sexuella ändamål, sid. 5.

⁷ Prop. 2003/04:111 sid. 6.

⁸ Ibid.

proposition 2001/02:124 föreslog åtgärder för att förstärka det straffrättsliga skyddet mot sådan handel med människor som syftar till att de skall utnyttjas för sexuella ändamål.⁹

Det nya brottet, människohandel för sexuella ändamål, infördes i BrB 4 kapitel 1a §. Lagändringen trädde i kraft den 1 juli 2002.¹⁰ I samband med det nya brottet kriminaliserades även försök, förberedelse och stämpling till människohandel för sexuella ändamål och underlåtenhet att avslöja sådana brott.¹¹

Den särskilda bestämmelsen om brottet människohandel, har varit särskilt viktig för det betydelsefulla internationella samarbetet i brottmål. Ett brott som i huvudsak är baserat på de definitioner som man kommit överens om i internationella instrument, underlättar det internationella samarbetet, bland annat eftersom olika länder då enklare kan samordna sina insatser.¹²

Sedan februari 1997 finns det inom EU en gemensam åtgärd mot människohandel och sexuellt utnyttjande av barn. Genom denna åtgärd åtog sig medlemsstaterna att se över sina lagar för att se till att människohandel blev straffbelagt.¹³

I december 2000 blev det möjligt för stater att underteckna FN:s konvention om gränsöverskridande brottslighet och dess tilläggsprotokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn. I EU har samtliga stater undertecknat konventionen och protokollet. Tilläggsprotokollet kan ratificeras endast efter att man undertecknat huvudkonventionen. För att protokollet skall träda i kraft krävs det att 40 stater har ratificerat protokollet, detta innebär att det kan ta några år innan protokollet träder i kraft.¹⁴ Detta protokoll innebär att man för första gången på global nivå i ett rättsligt bindande instrument kommit överens om en definition av människohandel.¹⁵

Under det svenska ordförandeskapet i EU:s ministerråd förhandlade man fram förslaget till rambeslutet om bekämpande av människohandel.¹⁶ En politiköverenskommelse om innehållet i rambeslutet uppnåddes vid rådet för rättsliga och inrikes frågor den 28-29 maj år 2001. Vad man inte kom överens om var artikeln som behandlade straffskalorna. Detta skedde i

⁹ Prop. 2003/04:111 sid. 6.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Rikskriminalpolisen, lägesrapport 7, människohandel för sexuella ändamål sid. 11.

¹² Åklagarmyndigheten RättsPM 2007:2 utvecklingscentrum Stockholm, februari 2007. Människohandel (för sexuella ändamål) – möjligheter och svårigheter vid rättstillämpningen, rapport 2, sid. 34.

¹³ Prop. 2001/02:124 Straffansvaret för människohandel, sid. 11.

¹⁴ Prop. 2001/02:124 sid. 10.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Prop. 2003/04:111 sid. 7.

stället vid rådet för rättsliga och inrikes frågor den 27-28 september år 2001.¹⁷

Syftet med EU:s rambeslut (2002/629/RIF) var att skapa gemensamma minimiregler för EU:s medlemsstater i fråga om straffrättsliga påföljder och straffrättsliga åtgärder mot människohandel. EU:s rambeslut har ett snävare tillämpningsområde än FN-protokollet, i övrigt utgår man från FN-protokollet.¹⁸ Våren 2002 antog riksdagen utkastet till EU:s rambeslut angående åtgärder att bekämpa människohandel (regeringens proposition 2001/02:99).

12 december 2000 undertecknade Sverige FN:s konvention om gränsöverskridande brottslighet och dess tilläggsprotokoll mot människosmuggling land-, sjö- och luftvägen.¹⁹

1.2 Frågeställning

Min frågeställning är: Varför blir personer som bedriver människohandel sällan dömda för människohandelsbrott enligt svensk straffrättslagstiftning? Här har jag då tänkt att gå igenom några hypoteser.

- Är lagstiftningen undermålig?
- Är polisen inkapabel?
- Är det svårt att samla in bevis?
- Vågar offret inte tala på grund av att det skydd som erbjuds är bristfälligt?

1.3 Syfte, metod, avgränsning och material

Syftet med detta arbete är att redogöra för människohandel (human trafficking), ur ett svenskt perspektiv.

Jag har använt mig av två metoder, den traditionella juridiska metoden i vilken källorna primärt utgörs av förarbeten, lagstiftning och rättsfall, och samhällsvetenskaplig metod där jag har talat med olika personer per telefon och även träffat en person som jag intervjuat.

Då människohandel är ett stort område kommer jag att begränsa mig till att behandla flickor och kvinnor över 18 år. Detta beror på att det är mindre svårt att döma för människohandel för barn under 18 år, då åklagaren inte behöver bevisa att gärningsmannen använt sig av otillbörliga medel. Jag kommer även att begränsa mig till att titta på svensk rätt. I de fall det är nödvändigt kommer jag att hänvisa till internationella instrument.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Prop. 2003/04:111 sid. 21.

¹⁹ Prop. 2003/04:35 Människosmuggling och tidsbegränsat uppehållstillstånd för målsägande och vittnen m.m. sid. 39.

Rättsfallen som jag har använt i mitt arbete har beställts av biblioteket på Juridicum i Lund efter att jag hade läst om dem i Rikskriminalpolisens årliga rapporter. I urvalet av rättsfallen har jag valt fall där offren är över 18 år, jag har valt ett HD-fall och ett fall där det för första gången blev en fällande dom om människohandel där offret var en kvinna över 18 år.

Rikskriminalpolisens årliga rapporter har jag hämtat från polisens hemsida på Internet. Jag har även beställt en rapport från länsstyrelsen i Skåne län. Faktblad, promemorior och RättsPM har skickats till mig via post eller e-post av de personer som jag samtalat med.

De personer som jag talat med kom jag i kontakt med genom att direkt ringa till Rikskriminalpolisens människohandelsgrupp, åklagarmyndigheter, Citypolisen i Stockholm, regeringskansliet och Länskriminalpolisen.

Jag har även sökt material på Internet, då har jag använt mig av sökord som människohandel, människohandel för sexuella ändamål och människosmuggling.

1.4 Disposition

Först skall jag gå igenom distinktionen mellan människosmuggling och människohandel. Sedan kommer jag att redogöra för gällande lagstiftning på området:

- Människohandelsbrottet 4 kap. 1a § BrB,
- Koppleribrottet 6 kap. 12 § BrB koppleri/grovt koppleri,
- Tidsbestämt uppehållstillstånd 5 kap. 15 § utlänningslagen,
- Sexköpslagen 6 kap. 11 § BrB.

Att jag även tar upp koppleribrottet beror på att i de fall domstolen inte kan döma för människohandel så dömer den istället för koppleri eller grovt koppleri, i de fall åklagaren åberopat dessa brott. De andra lagarna tar jag med för att påvisa hur dels det tidsbestämda uppehållstillståndet kan vara till hjälp för polisen och hur sexköpslagen påverkat utbredningen av människohandel och koppleri.

Därefter kommer jag att göra en fallstudie med en sammanfattning av domarna och sedan ge en kort kommentar till dessa.

I avsnitt två börjar jag kort med en distinktion mellan människosmuggling och människohandel så att läsaren får en förståelse om skillnaden mellan dessa brott. Därefter redogör jag för gällande rätt i Sverige. I avsnitt fyra går jag igenom några rättsfall som jag också ger en kort kommentar till, för att sedan komma in på avsnittet om polisens arbete, där tar jag bland annat upp brottsutvecklingen i Sverige. Avsnitt sex handlar om polisens och

åklagarens samarbete. Slutligen avslutar jag med ett avsnitt om brottsoffren där jag bland annat tar upp vad för slags skydd de får.

I bilaga A finns de frågor som jag har ställt till de personer jag talat med. Alla frågor har inte ställts till alla personer, detta beror på att de personer jag talat med är insatta i olika delar av problematiken.

2 Distinktion mellan människosmuggling och människohandel

2.1 Människosmuggling

När det är fråga om människosmuggling brukar det anses vara en i någon form organiserad olovlig invandring. De människor som smugglas in i ett land anses göra det av fri vilja. Att en människa frivilligt går med på att smugglas in i ett land innebär inte att de under resan kan bli utsatta för brott. Människosmuggling är ett brott mot staten.²⁰ Människosmuggling är alltid gränsöverskridande vilket människohandel inte behöver vara.²¹ Människosmuggling bedrivs mer och mer av kriminella organisationer med förgreningar i många länder.²² Människosmuggling kan vara ett led till människohandel, men människohandel sker även genom att personer lagligt transporteras över gränser.²³

I FN:s tilläggsprotokoll, artikel 3, definieras människosmuggling på följande sätt: *”främjande, i syfte att direkt eller indirekt uppnå en ekonomisk eller annan materiell vinning, av en persons olagliga inresa i en stat som är bunden av protokollet och i vilken han eller hon inte är medborgare eller stadigvarande bosatt.”*

2.2 Människohandel

Med människohandel avses olika gärningar som syftar till ett efterföljande utnyttjande av offret. Människohandel är ett brott mot person.²⁴ Detta är ett brott som innebär ett hänsynslöst och cyniskt utnyttjande av människor, främst kvinnor och barn.²⁵ De flickor och kvinnor som blir rekryterade, (det är oftast fråga om flickor och kvinnor när det gäller människohandel för sexuella ändamål) blir ofta vilseledda om vad de skall arbeta med när de kommer fram till destinationslandet, ofta utlovas arbete såsom servitris, barnflicka, dansare eller arbete i privata hushåll. I vissa fall vet kvinnorna att det är fråga om prostitution, men har ingen kännedom om vilka förhållanden de kommer att tvingas arbeta under.²⁶

²⁰ Prop. 2003/04:111 sid. 8-9.

²¹ http://www.unodc.org/unodc/en/trafficking_victim_consent.html#how

²² Prop. 2003/04:35 sid. 27.

²³ Ibid.

²⁴ Prop. 2003/04:111 sid. 5.

²⁵ Prop. 2003/04:111 sid. 8.

²⁶ Människohandel för sexuella ändamål i Skåne, - en förstudie av känd förekomst och initiativ. Länsstyrelsen i Skåne län. Charlotte Hjertström sid. 9.

”Människohandel som fenomen kan beskrivas med utgångspunkt från de definitioner av begreppet som finns i EU:s rambeslut om åtgärder mot människohandel och i tilläggsprotokollet till FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn. Människohandel som avses i dessa instrument kan delas upp i tre huvudsakliga moment:”²⁷

1. Det första momentet är *åtgärder* för genomförandet av själva handeln.
2. Det andra momentet är de *medel* med vilka de som är föremål för handeln hanteras.
3. Det tredje momentet är *syftet* med handeln²⁸

Vad gäller grov människohandel, har kommissionen har satt upp en minimilista på tre olika omständigheter som definierar grov människohandel, dessa tre punkter är:

1. det ger stora inkomster
2. begås inom ramen för kriminell organisation
3. utförs med särskild hänsynslöshet²⁹

²⁷ Prop. 2001/02:124 sid. 8.

²⁸ Prop. 2001/02:124 sid. 8-9.

²⁹ http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sv/com/2000/com2000_0854sv01.pdf

3 Gällande rätt

Från och med 1 juli 2004 utvidgades straffbestämmelserna för människohandel för sexuella ändamål till att även omfatta andra former av handel så som tvångsarbete, krigstjänst, organhandel med mera.³⁰ Syftet med denna utvidgning var att uppfylla åtaganden i FN-protokollet om människohandel och EU:s rambeslut om bekämpande av människohandel.³¹

1 april 2005 ändrades även lagen om koppleribrott och i utlänningslagen fördes det in en bestämmelse om tidsbegränsat uppehållstillstånd.³²

3.1 Människohandel 4kap. 1a § BrB

”Den som, i annat fall än som avses i 1 §, med användandet av olaga tvång eller vilseledande, med utnyttjande av någons utsatta belägenhet eller med något annat sådant otillbörligt medel rekryterar, transporterar, inhyser, tar emot eller vidtar någon annan sådan åtgärd med en person, och därigenom tar kontroll över personen i syfte att personen skall

- 1. Utsättas för brott enligt 6 kap. 1, 2, 3, 4, 5 eller 6 §, utnyttjas för tillfälliga sexuella förbindelser, eller på annat sätt utnyttjas för sexuella ändamål,*
- 2. Utnyttjas i krigstjänst eller tvångsarbete eller annat sådant tvångstillstånd,*
- 3. Utnyttjas för avlägsnande av organ eller,*
- 4. På annat sätt utnyttjas i en situation som innebär ett nödläge för den utsatte,*

*döms för **människohandel** till fängelse i lägst två år och högst 10 år. Detsamma gäller den som i sådant syfte som anges i första stycket,*

(1) till annan för över kontrollen över en person, eller

(2) från en annan tar emot kontrollen över en person.

*Den som begår en gärning som avses i första stycket mot en person som ännu inte fyllt 18 år skall dömas för **människohandel** även om något sådant otillbörligt medel som anges där har använts.*

Är brottet som avses i första- tredje styckena mindre grovt, döms till fängelse i högst fyra år.”

³⁰ SFS 2005:90.

³¹ Prop. 2003/04:111 sid. 7.

³² SFS 2005:90 och SFS 2005:716.

I samband med att straffområdet har vidgats har en del ändringar och tillägg gjorts medan andra krav fortfarande ligger kvar. Kravet på orsakssambandet mellan det otillbörliga medlet och människohandelsåtgärder föreligger fortfarande, men nytt är att **utnyttjande av en persons utsatta belägenhet** nu uttryckligen anges som en form av otillbörligt medel i enlighet med Lagrådets rekommendation.³³ Personer som befinner sig i en utsatt belägenhet kan till exempel vara personer som lever under svåra ekonomiska förhållanden, personer i flyktingskap eller personer som befinner sig i ett ekonomiskt skuldförhållande.³⁴ Detta rekvisit innebär att man kan ta hänsyn till de förhållanden offret levde under i sitt hemland och att personen inte haft några valmöjligheter.³⁵ Anledningen till att Lagrådet ville ha med rekvisitet utnyttjande av en persons utsatta belägenhet, var för att man även skall kunna fånga upp de som missbrukar personer som är särskilt sårbara och befinner sig i en utsatt situation.³⁶ Enligt EU:s rambeslut och tilläggsprotokoll är ett utnyttjande av en persons utsatta belägenhet vanligt vid människohandel, därför ansåg Lagrådet att det var viktigt att *”ett agerande med sådant medel uttryckligen tas in...”*.³⁷ (egen kursivering)

Rekvisitet, **”otillbörligt medel”**, har varit föremål för diskussion huruvida det skulle fortsätta att finnas kvar i den nya lagstiftningen eller ej. Rikskriminalpolisen har i sina årliga rapporter betonat risken med att ha kvar kravet på att otillbörligt medel används. Problemet med detta rekvisit är att fokus skiftar från gärningsmannen och dennes handlingar och ändamål med handeln till offrets situation och handlande. Enligt Rikskriminalpolisen har de höga kraven på bevisföring, att tvång eller otillbörligt medel använts, gjort den tidigare lagen svår att tillämpa. Istället för att gärningsmannen blir dömd för människohandel, blir denne i stället dömd för människohandelsliknande brott såsom, koppleri, grovt koppleri etc.³⁸ Rekvisitet otillbörligt medel är ett oprecist rekvisit som har medfört bevissvårigheter. Vidare upplever åklagarna att det råder en bristande kunskap inom hela rättskedjan om hur människohandelsoffer reagerar på de omständigheter som de levt under i Sverige och under vilka levnadsvillkor de levt under i sitt hemland innan de anlände till Sverige.³⁹

Rekvisitet **kontroll** är nytt i lagtexten. Den gamla lydelsen av lagtexten tog sikte på gränsöverskridande handel, detta rekvisit finns inte längre kvar utan har ersatts med rekvisitet kontroll. Detta innebär att det krävs att

³³ Prop. 2003:04/111 sid. 65.

³⁴ Ibid.

³⁵ Ibid.

³⁶ Prop. 2003:04/111 bilaga 7, sid. 99.

³⁷ Ibid.

³⁸ Människohandel för sexuella ändamål i Skåne, - en förstudie av känd förekomst och initiativ. Länsstyrelsen i Skåne län. Charlotte Hjertström sid. 16.

³⁹ Åklagarmyndigheten RättsPM 2005:19, utvecklingscentrum Stockholm, december 2005. Människohandel, rapport sid. 12.

gärningsmannen uppnått kontroll över offret genom handelsåtgärder.⁴⁰ Begreppet innebär att människohandlaren tar kontroll över en person i syfte att utnyttja denne på något sätt. Denna ändring ger möjlighet att komma åt de fall där offren säljs vidare till nya människohandlare. Det finns inget krav på att otillbörligt medel använts vid handelsåtgärder i de fall människohandlaren redan uppnått kontroll över offret och åtgärden består av att man för över den till en annan person. Något faktiskt utnyttjande behöver inte ha ägt rum.⁴¹ För att kontroll skall anses ha uppnåtts krävs att offret skall vara i en trångmålsliknande situation eller i faktisk beroendeställning i förhållande till gärningsmannen. Denna kontroll kan vara att offret hålls inlåst.⁴² I samband med att människohandelsbrottet ändrades 1 juli 2004 försvann det gränsöverskridande rekvisitet. Detta innebär att om kvinnor bosatta i Sverige utsätts för människohandel inom Sverige kan gärningsmännen bli dömda för människohandel.⁴³

Hittills finns igen dom refererad som gäller 4 kapitlet 1 a § 1 st. BrB, där både rekvisitet ”otillbörligt medel” och kontrollrekvisitet blivit föremål för prövning.⁴⁴

Jag frågade åklagaren Tomas Ahlström vid internationella åklagarkammaren i Göteborg om det kommer att bli lättare att åberopa och bevisa människohandel nu när det gränsöverskridande rekvisitet är borta. Som svar på detta fick jag ett klart nej, då det nya rekvisitet kontroll har tillkommit istället, vilket också är svårt att bevisa och detta leder till att det blir lika svårt som innan att bevisa människohandel.⁴⁵

3.1.1 Översyn av människohandelsbrottet

För tillfället pågår det en översyn av människohandelsbrottet, vilken beräknas vara färdig 31 oktober 2007.⁴⁶ Utredaren skall särskilt överväga om det för straffansvar inte längre skall krävas att otillbörligt medel använts.⁴⁷ Vidare skall det i utredningen även tas ställning till om Sverige skall tillträda den nya Europarådskonventionen mot människohandel, och i

⁴⁰ Människohandel för sexuella ändamål i Skåne, - en förstudie av känd förekomst och initiativ. Länsstyrelsen i Skåne län. Charlotte Hjertröm sid. 16.

⁴¹ Rikskriminalpolisen, lägesrapport 7, människohandel för sexuella ändamål, sid. 12.

⁴² Åklagarmyndigheten RättsPM 2007:2 utvecklingscentrum Stockholm, februari 2007. Människohandel (för sexuella ändamål) – möjligheter och svårigheter vid rättstillämpningen, rapport 2, sid. 24.

⁴³ Telefonsamtal med Kajsa Wahlberg vid Rikskriminalpolisens människohandelsgrupp, 2007-03-06, klockan 13.28.

⁴⁴ Åklagarmyndigheten RättsPM 2007:2 utvecklingscentrum Stockholm, februari 2007. Människohandel (för sexuella ändamål) – möjligheter och svårigheter vid rättstillämpningen, rapport 2, sid. 40.

⁴⁵ Telefonsamtal med åklagaren Tomas Ahlström, internationella åklagarkammaren Göteborg, 2007-02-28 klockan 13.30.

⁴⁶ <http://www.sou.gov.se/utredningar/departementsordning/justitie/2006.htm> 2007-03-14

⁴⁷ Promemoria 2006-09-14, Justitiedepartementet, straffrättsenheten, kansliråd Viveca Lång, sid. 5.

så fall vilka lagändringar som krävs.⁴⁸ Det skall även analyseras om Utlänningslagens bestämmelser behöver kompletteras för att skydda målsäganden och vittnen i mål om människohandel.⁴⁹ I promemorian framgår det följande om rekvisitet otillbörligt medel skall vara kvar eller ej:

”Skäl som talar för ett krav på otillbörligt medel är främst legalitetsaspekter och behovet av tydliga gränsdragningar mot andra brott. Vidare bör det särskilt beaktas att brottet även kan omfatta förfaranden som syftar till att brottsoffret skall delta i aktiviteter som i sig inte är straffbara, t.ex. framställning av pornografi.”

”Skäl för att avskaffa kravet på otillbörligt medel är bl.a. intresset av en mer effektiv straffbestämmelse om människohandel. Det kan vara svårt att bedöma vad som krävs för att rekvisitet skall vara uppfyllt. Vidare kan det vara svårt att klarlägga att otillbörligt medel har använts. Kravet på otillbörligt medel kan också leda till att fokus vid utredning och lagföring på ett oönskat sätt läggs på offrens bakgrund och situation, särskilt i vilken utsträckning de varit medvetna om vad det avsedda utnyttjandet skulle inträffa.”⁵⁰

Praxis och uppgifter från polis och åklagare visar att det kan vara svårt att klarlägga om otillbörligt medel använts vid rekrytering och transport, särskilt om Sverige är destinationsland och att de personer det är fråga om skall utnyttjas i prostitution.⁵¹ Redan i förarbetena till kriminaliseringen av människohandel för sexuella ändamål och i förarbetena till det utvidgade straffansvaret för människohandel diskuterades om straffansvar för människohandel kunde gälla utan krav på otillbörligt medel.⁵² I direktivet 2005:152 framgår det att utredaren särskilt skall utreda möjligheten att avskaffa rekvisitet otillbörligt medel. Vidare framgår det också att utredaren skall överväga skälen för och emot att ta bort eller begränsa kravet på dubbel straffbarhet.⁵³ Om rekvisitet försvinner kommer det antagligen innebära att det blir lättare att döma gärningsmän för människohandel även vad gäller offer över 18 år.

⁴⁸ Direktiv 2005:152, Översyn av bestämmelsen om människohandelsbrott m.m.

⁴⁹ Promemoria 2006-09-14, Justitiedepartementet, straffrättsenheten, kansliråd Viveca Lång, sid. 5-6.

⁵⁰ Promemoria 2006-09-14, Justitiedepartementet, straffrättsenheten, kansliråd Viveca Lång, sid. 6.

⁵¹ Direktiv 2005:152

⁵² Ibid.

⁵³ Ibid.

Den 23 februari 2006 tillkallade, med stöd av regeringen, chefen för Justitiedepartementet en särskild utredare med uppdraget att särskilt utvärdera tillämpningen av lagstiftningen när det gäller människohandelsbrottet och att överväga förändringar i syfte att förstärka skyddet mot människohandel.⁵⁴ I uppdraget skulle även frågan om Sveriges tillträde till Europarådets människohandelskonvention analyseras. Syftet med konventionen var:

- att förhindra och bekämpa människohandel,
- att konstruera ett fullständigt regelverk när det gäller skydd och hjälp till offer för människohandel,
- att garantera effektiva brottsutredningar och åtal samt
- att främja internationellt samarbete⁵⁵

Människohandel och människosmuggling är två snarlika brott. De största skillnaderna mellan dessa två brott är att vid människohandel är det fråga om brott mot person och ett efterföljande utnyttjande av personen.⁵⁶ Vid människosmuggling är det fråga om brott mot staten och att den som smugglas in i ett land gör det av fri vilja.⁵⁷

För straffansvar för människohandel krävs idag att något otillbörligt medel använts, till exempel olaga tvång, vilseledande eller utnyttjande av någons utsatta belägenhet.⁵⁸ Kravet på otillbörligt medel tillsammans med kontrollrekvisitet motiverar den stränga straffskalan för människohandelsbrott, fängelse i två år och högst tio år eller om brottet är mindre grovt till fängelse i högst fyra år.⁵⁹

För människosmuggling finns inget krav på att gärningsmannen skall ha använt otillbörligt medel för att det skall föranleda straffansvar. För straffansvar vid människosmuggling krävs att någon uppsåtligt hjälpt en utlänning att komma in i Sverige eller att en person i vinstsyfte planlägger eller organiserar en verksamhet som skall främja att utlänningar reser in i Sverige utan pass eller andra tillstånd som krävs för inresa i Sverige. Straffskalan för människosmuggling är, om brottet anses grovt, sex månader till sex år och vid ringa brott, böter eller fängelse sex månader.⁶⁰

Om rekvisitet otillbörligt medel tas bort blir gränsdragningen mellan människohandel och människosmuggling otydligare. I båda fall är det fråga om vinstsyfte och ett utnyttjande av en persons utsatta situation. Frågan är

⁵⁴ Direktiv 2006:78, Tilläggsdirektiv till utredningen om översyn av bestämmelsen om människohandelsbrott m.m.

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Prop. 2003/04:111 sid. 8-9

⁵⁷ Prop. 2003/04:35 sid. 27.

⁵⁸ Promemoria 2006-09-14, Justitiedepartementet, straffrättsenheten, kansliråd Viveca Lång, sid. 2-3.

⁵⁹ Direktiv 2005:152

⁶⁰ Prop. 2004/05:138 Sveriges tillträde till FN:s tilläggsprotokoll mot människosmuggling sid. 16-17.

då om rekvisitet otillbörligt medel försvinner, vad som kommer att hända med straffskalan för de olika brotten. Kommer man då att höja straffskalan för människosmuggling eller sänka maxstraffet för människohandel?

3.2 Koppleri / grovt koppleri 6 kap. 12 § BrB

Bestämmelserna koppleri och grovt koppleri motsvarar de brottsbeskrivningar som tidigare fanns i 8-9 §§. Första och andra styckena av nu gällande 12 §, definierar vad som utgör koppleri, brottet förändrades inte i sak utan endast språkligt år 2005 då kapitel 6 reformerades. Förutom omarbetningen av språket fördes ytterligare omständigheter in i tredje stycket avseende vad som skall beaktas särskilt vid bedömningen om brottet är grovt. Fängelsestraffet höjdes från max sex år till åtta år.⁶¹ Straffmaximum för grovt koppleri höjdes bland annat för att kunna straffa de som planerat och organiserat koppleriverksamhet av människohandelsliknande karaktär men där kravet på otillbörlig påverkan inte kunnat bevisas.⁶²

Koppleri kan bedömas som grovt om det har människohandelsliknande inslag och där kvinnor och flickor förs till Sverige i prostitutionssyfte från andra länder. Det kan även bedömas som grovt om brottet avsett en verksamhet som bedrivits i större omfattning, medfört betydande vinning eller inneburit ett hänsynslöst utnyttjande.⁶³ Att brottet ”medfört betydande vinning” (egen kursivering) är en ny omständighet.

Minimistraffet för koppleri och människohandel är lika, det vill säga två år. Före höjningen av straffmaximum för grovt koppleri skilde det dock fyra år mellan maxstraff för grovt koppleri och människohandel. Höjningen av maxstraffet för grovt koppleri syftar till att signalera att lagstiftaren ser allvarligt på denna typ av människohandelsliknande brottslighet som inte sällan är väl organiserad och hänsynslöst utnyttjar andra.⁶⁴

3.3 Tidsbegränsat uppehållstillstånd 5 kap. 15 § Util

För att underlätta lagföring av brottslingar har en bestämmelse om tidsbegränsat uppehållstillstånd för utländska vittnen och målsägande införts i utlänningslagen som gör det möjligt att bevilja tidsbegränsat uppehållstillstånd när det anses befogat för genomförande av förundersökning och huvudförhandling i brottmål. Bestämmelsen innebär

⁶¹ Brottsbalken en kommentar, Del I (1-12), Brotten mot person och förmögenhetsbrotten m.m., Lena Holmquist o.a. studentutgåva 5, sid. 6:51.

⁶² Rikskriminalpolisens lägesrapport 8, handel med kvinnor sid. 9.

⁶³ Brottsbalken en kommentar, Del I (1-12), Brotten mot person och förmögenhetsbrotten m.m., Lena Holmquist o.a. studentutgåva 5, sid. 6:56.

⁶⁴ Prop. 2004/05:45 En ny sexualbrottslagstiftning, sid.113.

bland annat att offer och vittnen till människohandel kan få stanna i landet under tiden brottsutredningen och domstolsprocessen pågår. Förundersökningsledaren ansöker om uppehållstillståndet och beviljas för en tidsbegränsad period, det finns ingen begränsning hur lång den sammanlagda tiden kan bli.⁶⁵ Det tidsbegränsade uppehållstillståndet skall inte förväxlas med ett permanent uppehållstillstånd, det finns alltid möjlighet för en bevisperson att ansöka om permanent uppehållstillstånd av humanitära skäl.⁶⁶

Den 1 oktober 2004 trädde det tillfälliga uppehållstillståndet i kraft för målsäganden och vittnen. Det har snart gått två och ett halvt år sedan dess. Det finns därför nu, enligt regeringen, ett behov av att utreda om de nuvarande bestämmelserna i utlänningslagen om permanent skydd tillgodoser skyddsbehovet som berörda personer kan ha, eller om regleringen behöver kompletteras.⁶⁷

I socialutskottets betänkande (2005/06:SfU4 s. 17) anger utskottet att det bör införas en särskild bestämmelse i utlänningslagen som säger att den som på ett aktivt sätt medverkat som vittne eller målsägande skall kunna beviljas permanent uppehållstillstånd i Sverige, om personen är i behov av skydd.⁶⁸ Detta anser jag är en förändring man bör vara försiktig med och som noga skall övervägas. Det kan finnas en risk att de kvinnor som vittnar eller är målsägande vågar sig på risken att fara med osanning under rättegången för att öka sina chanser att få ett permanent uppehållstillstånd. Dessutom finns det inget idag som hindrar ett vittne eller en målsägande att söka permanent uppehållstillstånd enligt gällande regler. Å andra sidan har det visat sig att majoriteten av offren har en önskan om att få återvända hem till sina familjer under utredningen,⁶⁹ vilket kan vara en indikation på att en bestämmelse om permanent uppehållstillstånd inte kommer att leda till att den missbrukas. Istället kan det vara så att de som inte har någon familj att återvända till och som riskerar att bli socialt utstötta till följd av människohandel fångas upp av det svenska skyddsnetet.

Från och med den 1 juli 2007 träder en förändring av 5 kapitlet 15 § UtL i kraft, detta till följd av rådets direktiv 2004/81/EG av 29 april 2004. För att ett tillfälligt uppehållstillstånd skall beviljas krävs att tre kriterier är uppfyllda:

- att det finns ett behov för brottmålsprocessen
- att det finns en vilja att samarbeta och
- att kontakten med gärningsmännen är bruten⁷⁰

I 5 kapitlet 15 § st. 1 UtL införs det en minsta giltighetstid om sex månader för det tidsbegränsade uppehållstillståndet. Detta på grund av att denna

⁶⁵ Prop. 2003:04/35 sid. 70.

⁶⁶ Prop. 2003:04/35 sid. 73.

⁶⁷ Direktiv 2006:78

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Rikskriminalpolisen, lägesrapport 8, handel med kvinnor, sid. 11.

⁷⁰ Prop 2006/07:53 Genomförande av EG-direktivet om offer för människohandel, sid. 23.

minsta giltighetstid är tvingande enligt direktivet. Det tillfälliga uppehållstillståndet går att förlänga om det behövs för medverkan vid förundersökning eller vid huvudförhandling i brottmål. För att förlänga tillståndet krävs det att de ovanstående tre kriterierna fortfarande är för handen.⁷¹

Nytt är också att man kommer att kunna ge uppehållstillstånd för betänketid. Dagens reglering av 5 kapitlet 15 § medger att uppehållstillstånd meddelas för kortare tid för att en person skall kunna få betänketid. Men på grund av att direktivet har ett tvingande minimikrav om sex månader har det krävts att en särskild bestämmelse införs som reglerar rätten för en person att återhämta sig och ta ställning till om personen i fråga vill samarbeta med brottsutredande myndigheter. Betänketiden sätts till en tid om 30 dagar med möjlighet att i särskilda fall förlänga tiden, om till exempel personen behöver längre tid för att återhämta sig.⁷²

3.4 Sexköpslagen 6 kap. 11 § BrB

Den senaste ändringen av lagen trädde i kraft 1 april 2005.

Enligt Rikskriminalens rapporter från 2003 och 2004 framgår det att Rikskriminalpolisen anser att den svenska sexköpslagen försvårar för människohandlare i Sverige eftersom den gör det svårare för människohandlarna att finna kunder och förtjänsterna blir lägre. Vid förhör med kvinnor och vid telefonavlyssningar av misstänkta profitörer har det framkommit att det är svårt att knyta till sig kunder och att det har varit en lägre efterfrågan på kvinnornas tjänster samt lägre förtjänster än beräknat.⁷³

3.5 Sammanfattning

I en av mina hypoteser ställde jag mig frågan om lagstiftningen är undermålig.

Den svenska lagstiftningen är inte undermålig, med detta menar jag att lagstiftningen är anpassad och uppfyller de kriterium som har ställts upp i EU:s rambeslut och efter FN:s konvention och dess tilläggsprotokoll och att många förändringar har gjorts för att komma åt människohandel och människohandelsliknande brott, till exempel har brottet för grovt koppleri ändrats och straffskalan har blivit skärpt. Vidare har det tillfälliga uppehållstillståndet tillkommit för att man skall kunna erbjuda offren att få

⁷¹ Prop. 2006/07:53 sid. 24-25.

⁷² Prop. 2006/07:53 sid. 26-28.

⁷³ Rikskriminalpolisen, lägesrapport 6, människohandel för sexuella ändamål, sid. 32, Rikskriminalpolisen, lägesrapport 5, handel med kvinnor, sid. 26.

stanna kvar i Sverige i väntan på att de skall vittna, samtidigt som de får en chans att återhämta sig från sina upplevelser.

Undersökningar och utredningar om att förbättra lagstiftningen pågår hela tiden. Bland annat kommer förhoppningsvis den nationella handlingsplanen att bli klar sommaren 2007, och den 31 oktober 2007 väntas översynen av människohandelsbrottet vara klar.

4 Fallstudie

Enligt Rikskriminalpolisen inkom år 2005 44 anmälningar om människohandel. Anmälningarna har till största del rört människohandel för sexuella ändamål. Under 2005 har sju personer dömts för människohandel för sexuella ändamål och där har alla offren varit under 18 år. Dessutom har 25 personer dömts för människohandelsliknande brott som grovt koppleri, koppleri av normalgraden och medhjälp till koppleri.⁷⁴

För närvarande är lägesrapporten från Rikskriminalpolisen för 2006 ännu inte fastställd, men vad jag vet finns det ett fall där det utdömts straff för människohandel. Detta fall kommer jag att gå igenom nedan.

4.1 NJA 2004 s. 646

Två män i 40-årsåldern som tagit sex ungerska kvinnor till Sverige för prostitution ska dömas för koppleri. HD anser inte att brottet varit grovt bland annat då kvinnorna arbetat frivilligt och verksamheten inte pågått någon längre tid.

De två männen, 37 och 40 år gamla, organiserade hösten 2003 verksamhet med sex ungerska kvinnor som kom till Sverige för att sälja sex. 37-åringen, som är ungersk medborgare, hade då bott i Sverige i många år. Hans gode vän, 40-åringen, bodde i Ungern och körde åtminstone tre av kvinnorna i bil till Sverige. Väl här såg 37-åringen till att kvinnorna fick bostad och han och 40-åringen körde sedan kvinnorna till olika sexköpare. Även 37-åringens hustru var inblandad i verksamheten där de tre tillgodogjorde sig en del av den betalning som kvinnorna fick.

Tingsrätten fann, bland annat grundat på kvinnornas berättelser och mobiltelefontrafik som polisen lyssnat av, att 40-åringen, 37-åringen och dennes hustru gjort sig skyldiga till koppleri. Visserligen hade verksamheten endast pågått en kortare tid men tingsrätten menade att den avbrutits av en slump och varit tänkt att fortsätta. Brottet bedömdes därför som grovt. 37-åringen fick 2,5 års fängelse, hans hustru ett års fängelse och 40-åringen två års fängelse.

I hovrätten fick 40-åringen och 37-åringen sina fängelsestraff sänkta då koppleribrottet inte ansågs grovt. Verksamheten hade endast pågått under ungefär en månad, med sex kvinnor inblandade och var och en av dessa hade en- två kunder per dag. Ingen av kvinnorna utsattes för tvång, vilseledande eller annan otillbörlig påverkan. 37-åringen dömdes till fängelse i ett år och tio månader och 40-åringen till fängelse i 1,5 år.

⁷⁴ Rikskriminalpolisen, lägesrapport 8, handel med kvinnor, sid. 5.

Riksåklagaren (RÅ) överklagade till HD och ville få brottsrubriceringen ändrad till grovt koppleri. Men HD instämmer i hovrättens bedömning och finner att brottet inte är grovt. Verksamheten pågick under kort tid och frekvensen av prostitutionskontakter var inte påtagligt hög. Kvinnorna reste frivilligt och utan påtryckning till Sverige för att ägna sig åt prostitution. Det fanns heller inget som gav stöd för att verksamheten varit mycket välorganiserad eller att den var tänkt att fortsätta. HD sänkte i stället 40-åringens straff ytterligare, till fängelse i ett år och två månader. Detta då HD inte ansåg att det finns några bevis för att han alls deltagit i verksamheten vad gällde tre av de inblandade kvinnorna.

4.1.1 Kommentar till NJA 2004 s. 646

Det här målet avgjordes innan ändringen av människohandelsbrottet. Jag tror däremot inte att det har spelat någon roll för själva utgången i målet. De ändringar som gjordes var att ta bort det gränsöverskridande rekvisitet, rekvisitet kontroll blev nytt, vidare utvidgades brottet till att även omfatta handel med organ, krigstjänst och tvångsarbete. Det är dock beklagligt att HD inte sätter ner foten och försöker ge en vägledning om var gränsen mellan normalgraden av koppleri och grovt koppleri skall gå. Stockholmspolisen anser att det i domstolarna idag råder oklarhet om begreppet ”större omfattning” beträffande tidsperioden, antal kvinnor, hur mycket pengar man tjänat och hur mycket våld man kan bevisa att kvinnorna utsatts för. De anser vidare att påföljderna blivit lägre trots att gärningsmännen hanterat flera kvinnor under lång tid, flera månader upp till ett år eller mer.⁷⁵ Ett exempel på detta är domen mot den ryska kvinnliga hallicken i Alby, som jag går igenom nedan.

Vid tillslag i Sverige påträffas i regel inte mer än 3-4 kvinnor samtidigt. HD:s dom skulle kunna innebära att en hallick/hallickar aldrig har mer än 3-4 kvinnor samtidigt då HD verkar tycka att sex flickor inte är tillräckligt för att det skall anses som grovt, och endast under en kort period, detta för att undvika större omfattning gällande tidsperioden. HD verkar tycka ett det inte är grovt att sälja sex flickor under någon/några veckor. Om gärningsmannen/gärningsmännen skulle bli upptäckta skulle de bara bli dömda för koppleri av normalgraden. Människor utsatta för människohandel befinner sig ofta i utsatta situationer, det kan vara drogberoende, fattigdom eller någon annan form av utsatthet. Att köpa en annan människas kropp, som redan är utsatt, är ett oacceptabelt utnyttjande av en annan människa. I Sverige ligger vi i regel i den nedre halvan av straffskalan, förutom vid narkotikabrott, vid dessa brott utdelas det straff från hela straffskalan.⁷⁶ Jag kan förstå att man vid narkotikabrott delar ut straff ur den övre halvan. Ett kilo narkotika kan säljas till många människor. För många är det kanske första gången de prövar på narkotika, med risk för att fastna i ett beroende, medan det för andra är en del av deras vardag. Ett kilo narkotika tar snart

⁷⁵ Rikskriminalpolisen, lägesrapport 8, handel med kvinnor, sid. 22.

⁷⁶ Prop. 1987/88:120 Ändring i brottsbalken m.m. (straffmätning och påföljdsval m.m.) sid. 78-79.

slut. En människa tar inte slut, utan kan säljas flera gånger om, därför anser jag att man även vid människohandel skall använda hela straffskalan.

4.2 Hovrätten för västra Sverige B 1227-05

Sommaren 2004 genomförde polisen i Göteborg spaning mot fem taxiförare, eftersom det fanns misstankar om att de förmedlade kontakt mellan taxikunder och prostituerade. Dessa misstankar besannades när taxiförarna vid flera tillfällen erbjöd polisens spanare kontakt med prostituerade. Två prostituerade kvinnor intygade även att taxiförarna hjälpt dem att ragga kunder. Samtliga fem män åtalades för koppleri.

Tingsrätten fann att två av männen endast deltagit i verksamheten i liten utsträckning och dessa två dömdes för koppleri, till tio månaders fängelse respektive villkorlig dom med samhällstjänst. De tre män som ansågs ha varit drivande och mest delaktiga i verksamheten dömdes däremot för grovt koppleri till fängelse i två år och fyra månader. Tingsrätten fann att verksamheten bedrivits organiserat, i större omfattning och i stor utsträckning ägt rum i männens taxirörelser.

De tre männen överklagade till hovrätten som nu sänkte deras straff. Hovrätten fann det visserligen klarlagt att männen vid flera tillfällen förmedlat kontakt mellan taxikunder och prostituerade och att detta skett genom samarbete dem tre emellan. Men hovrätten ansåg det inte visat att männen agerat utifrån en genomtänkt organisation, eller att de specifikt sökt sig till taxiverksamhet för att utnyttja den för koppleri. Då det heller inte visades att verksamheten bedrivits under lång tid eller i större omfattning, ansåg hovrätten att brotten inte var att bedöma som grova. Brottsrubriceringen ändras alltså till enbart koppleri och därmed blev påföljden för männen betydligt mildare. Påföljden för de tre männen blev vardera tio månader.

Kommentar till B 1227-05

I domskälen framkom det att de tre männen hade ekonomiska svårigheter. Hovrätten menade att de tilltalades ekonomiska förhållanden inte medgav några slutsatser angående omfattningen av kopplerverksamheten. Jag menar att just på grund av de ekonomiska svårigheterna har de tre tilltalade använt taxiverksamheten som en täckmantel för att förmedla sexköp. I mitt tycke är det ett i synnerhet känslolokalt beteende att utnyttja två kvinnor för att förbättra sin egen ekonomiska ställning. Därför borde de ha dömts till grovt koppleri. I RättsPM 2005:19 anser man att det i utredningarna bör fokuseras mer på den misstänktes levnadsförhållanden än vad som hitintills gjorts.⁷⁷ Detta tycker jag är en viktig aspekt för att till exempel kunna avgöra hur stor vinning en person haft av en kvinnas prostitution. Tyvärr skulle en sådan fokusering på en persons

⁷⁷ Åklagarmyndigheten RättsPM 2005:19, utvecklingscentrum Stockholm, december 2005. Människohandel, rapport sid. 12.

levnadsförhållanden ha mindre betydelse vid fall om det exempelvis är fråga om ett stort globalt bolag med förgreningar i flera länder.

Att verksamheten inte har bedrivits under särskilt lång tid beror på polisens ingrepp efter misstanke om brott. Hade polisen väntat några månader hade verksamheten pågått under längre tid och de hade kanske blivit dömda för grovt koppleri.

Det låga fängelsestraffet är en följd av HD:s dom i NJA 2004 s. 646, där domstolen uppenbarligen tycker att polisen skall hålla spaning längre tid och se på när det pågår brott framför dem. Den kritik polisen brukar få för att de inte ingriper tillräckligt snabbt, anser nog många borde riktas mot domstolarna. Vad man då måste tänka på är att domstolarna i Sverige måste se till rättssäkerheten. Både offer och gärningsmän har rätt till en rättvis rättegång och domarna måste hålla sig objektiva.

4.3 Svea Hovrätt B 9992-05

Åklagaren har hävdats att den så kallade bordellmamman utnyttjat 13 ryska kvinnor på ett hänsynslöst sätt. Hon har utnyttjat deras svåra ekonomiska situation i hemlandet. Dessutom har hon skyndat på dem i deras kundkontakter och hindrat dem att ta pauser. Flickorna hade inte heller haft rätt att vägra ta emot någon kund och en flicka kunde ta emot upp till 17 kunder på en och samma dag. De förväntades också hantera eventuella nödsituationer själva.

Den ryska kvinnan har i hovrätten hävdats att bordellverksamheten styrts av ett brottsyndikat och att hon själv som prostituerad bara varit ett hjälplöst redskap i denna verksamhet. Men hovrätten menar att bevisningen är entydig. Det finns inget i det omfattande processmaterialet som stöder påståendet om ett brottsyndikat. Inte heller har det kommit fram något som tyder på att kvinnan själv prostituerat sig konstaterar hovrätten. Vid polisens tillslag i lägenheten var bordellmamman till exempel fullt påklädd medan de andra kvinnorna var nakna. Hon hade också flera mobiltelefoner och hon rev sönder ett SIM-kort när polisen kom in i lägenheten. Polisen hade haft spaning på bordellmamman i flera månader och hade också avlyssnat hennes mobiltelefon.

Men till skillnad från vad åklagaren hävdats anser hovrätten inte att utnyttjandet varit hänsynslöst på ett sådant sätt att brottet kan bedömas som grovt på de grunderna. Det som enligt hovrätten, och tingsrätten, gör att koppleriet ska bedömas som grovt är i stället att kvinnan organiserat bordellverksamhetens marknadsföring och bokning. Hon delade också ut lappar med namn och telefonnummer till bordellen. Kvinnan har också tjänat mycket pengar - minst 357 000 kronor enligt åklagaren, under perioderna 26-30 juli 2004, 9-15 september 2004 och november 2004- den 30 april 2006. Hon tvingade även de prostituerade kvinnorna att dela ut så kallade "vistkort" till män som de träffade ute. Hovrätten konstaterar också

att verksamheten inte varit provisionsbaserad utan att kvinnorna fått behålla inkomsterna, förutom en startavgift och en fast dagsavgift.

Bordellmammans egen mamma som hon ringde mycket till och som hon även skickade pengar till vittnade om att verksamheten handlade om medicinsk massage. Hovrätten konstaterar att mamman velat skydda sin dotter och att vissa uppgifter framstår som rena efterhandskonstruktioner. Bordellmammans kvinnliga medhjälpare och väninnan döms strängare i hovrätten. Hon döms för medhjälp till grovt koppleri till tre månaders fängelse. I tingsrätten dömdes hon till villkorlig dom och dagsböter. Ytterligare en medhjälpare, en manlig sådan, döms till tre månaders fängelse. I tingsrätten dömdes han enbart för annan brottslighet.

Den ryska bordellmamman dömdes till fängelse tre år och sex månader.

4.3.1 Kommentar till B 9992-05

I detta fall döms kvinnan till grovt koppleri, vilket jag anser är ett riktigt domslut, de tre olika momenten som krävs för människohandel är inte uppfyllda. Dessa tre momenten har angivits i avsnitt två.

I detta fall har polisen identifierat 510 sexköpare på fem veckor, trots detta döms bordellmamman till 3,5 års fängelse. Denna påföljd ligger i den nedre halvan av straffskalan. I propositionen 1987/88:120 står det att *"den övre delen av straffskalan är normalt inte avsedd för mer ordinär brottslighet... utan för exceptionella fall..."* Varför anses inte 510 sexköpare på fem veckor vara exceptionellt? I det här målet har hovrätten haft chansen att utdela ett straff ur den övre delen av straffskalan för att visa hur hemska sådana brott är.

4.4 Svea hovrätt B 2696-05

Två män och en kvinna åtalades för grovt koppleri efter att en bordellverksamhet avslöjats i södra Stockholm. Enligt åklagaren hade de tre genom att hyra ut en lägenhet till fem utländska kvinnor för försäljning av sexuella tjänster, genom att förse kvinnorna med mobiltelefoner, hjälpa dem med hemsidesproduktion och transporter främjat och på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjat kvinnorna. En av männen erkände koppleri av normalgraden medan de två övriga förnekade brott.

Tingsrätten biföll åtalet efter att ha tagit del av bevisning i form av vittnesutsagor från polismän och grannar till den aktuella lägenheten, de åtalades banktillgodohavanden och beräkningar utifrån prisuppgifter på sexuella tjänster från bland annat hemsidor, mobiltelefonsamtal, anteckningar i anteckningsböcker, innehållet i en dator som ansågs ha använts vid hemsidesproduktion till kvinnorna, och bilder från och hyreskontrakt för den aktuella lägenheten. Männen dömdes till fängelse i

två år och tre månader, kvinnan till fängelse i två år samt utvisning på tre år. En av männen och kvinnan överklagade domen.

I hovrätten berättade kvinnan hur även hon varit prostituerad och arbetat för den ene av männen, som också överklagat. Hon uppgav att hon varit rädd för mannen och inte tidigare vågade avslöja hela sanningen. Efter att hovrätten tagit del av hennes berättelse om sin egen prostitution och mannens koppleriverksamhet, samt underkänt en del av bevisningen mot kvinnan, frias hon av hovrätten. Däremot konstaterar hovrätten mot bakgrund av befintlig bevisning och nyupptagna vittnesmål att tingsrättens dom mot honom skall stå fast.

Mannen dömdes till fängelse två år och tre månader.

4.4.1 Kommentar till B 2696-05

Till att börja med ställer jag mig frågan varför åklagaren inte har yrkat människohandel, då det finns tydliga indikationer på att kvinnorna varit rädda för mannen. Han har tvingat dem att ha samlag med kunder som inte använde kondom, han övervakade de sexuella akterna genom att kika i nyckelhålet. Vid ett tillfälle när han åkt till Rumänien kunde inte kvinnorna fly då de bevakades av mannens ryska maffiavänner. Dessutom hade han tagit hand om kvinnornas pass och resehandlingar.

Vidare är det endast en kvinna av sammanlagt sju prostituerade kvinnor som har hörts. Det framgår inte av målet om man har försökt få tag i de övriga kvinnorna för att få vittnesmål.

Fortsättningsvis undrar jag varför inte åklagaren påstått att mannen främjat tillfälliga förbindelser mot ersättning i större omfattning eller hänsynslöst utnyttjande av annan, vilka är rekvisiten för att brottet skall anses som grovt enligt dåvarande bestämmelse. Det har inneburit att hovrätten inte kunnat ta ställning till dessa rekvisit vid bedömningen av brottet.

Visserligen blev mannen dömd för grovt koppleri, och då endast för att hovrätten fann att verksamheten präglats av en hög grad av organisation med avseende på bland annat hemsidor och kommunikationsutrustning, men påföljden hade kunnat bli högre. Två år och tre månader är ganska lågt med tanke på att minimigränsen för grovt koppleri är två år.

4.5 Göta Hovrätt B 626-06

I april 2005 slog polis till efter en tids spaning och övervakning av flera personer i Norrköping och Göteborg som misstänktes ha fört in kvinnor från Slovakien och sedan sålt dem vidare till olika män. Sammanlagt åtalades 17 personer i tingsrätten för olika former av brott relaterade till människohandeln. Åtta personer ansågs drivande i handeln och åtalades för människohandel, försök till människohandel, koppleri med mera medan

övriga nio åtalades för köp av eller försök av köp till sexuella tjänster.

Utredningen visade att två kvinnor tagits in i Sverige från Slovakien, 20 respektive 30 år gamla. När kvinnorna kom till Sverige tog gärningsmännen hand om pass och sålde kvinnorna vidare till andra män. Under förhandlingen hade rätten en knivig uppgift att ta ställning till kvinnornas vittnesmål. Redan under de inledande polisförhören ändrade de sina uppgifter och under förhandling kunde bara förhör hållas via videolänk med den yngre av dem och hon tog mer eller mindre tillbaka allting hon sagt tidigare. Den äldre kvinnan gick överhuvudtaget inte att få tag i.

Övrig bevisning, som telefonavlyssning och telefonövervakning samt förhör med övriga inblandade gjorde dock att rätten valde att gå på åklagarens linje vad gällde åtalpunkterna som rörde den yngre kvinnan där fem personer dömdes för människohandel och en till försök till människohandel. Vad gällde handel med den äldre kvinnan ansåg inte tingsrätten det bevisat att de åtalade haft kontrollen över kvinnan på det sätt som lagen kräver för att någon ska dömas för människohandel.

Åklagaren var inte nöjd med domen utan överklagade domen i de delar som gällde den äldre kvinnan och yrkade straff för människohandel för två män samt medhjälp till människohandel för en tredje. Inför hovrättsförhandlingen justerade åklagaren gärningsbeskrivningen. Från att i tingsrätten ha hetat att de två ”från annan tagit emot kontrollen” över kvinnan ändrades det till att de ”tagit och behållit kontrollen” över kvinnan. Hovrätten hade därför att ta ställning till om männen hade den kontroll över kvinnan som krävs för att dömas för människohandel enligt 4 kap.1 § 2 st 1p i BrB

Enligt hovrätten var den samlade bevisningen och det faktum att kvinnan förts till en för henne okänd plats där hon inte kunde språket, ett faktum som talade för att de två männen ska dömas för människohandel. Hovrätten skärpte därför straffet för de två som stod åtalade för människohandel av den äldre kvinnan medan rätten slog fast koppleridomen för den tredje.

De män som blev dömda för människohandel fick ett utdömt fängelsestraff på tre år och två månader respektive två år och två månader. Mannen som blev dömd för koppleri dömdes till fängelse 1 år och 3 månader.

4.5.1 Kommentar till B 626-06

Detta är den första domen efter att det nya rekvisitet kontroll fördes in i människohandelsbrottet och där kontroll är bevisat. Det här målet är även det första målet i Sverige där gärningsmännen blir dömda för människohandel för en kvinna som är över 18 år. Den här domen är av intresse då den illustrerar hur man kan resonera kring och tolka

kontrollrequisitet, rekvisten om överförande, mottagande och upprätthållande av kontrollen.⁷⁸

Den avgörande bristen angående människohandelsåtalet beträffande den äldre kvinnan var att hon inte medverkat i rättegången.

Domstolen slog fast människohandel då gärningsmännen utnyttjat kvinnorna i ungefär fyra månader, spaning pågick dock ej i fyra månader. Domstolen verkade ha insett att den måste sätta ner foten för hur lång tid ett utnyttjande skall pågå för att åklagaren över huvudtaget skall kunna åberopa människohandel. Vad man kan utläsa av domen är att fyra månader förefaller vara den gräns som domstolen tycker är rimlig.

4.6 Sammanfattning av genomgångna rättsfall

De rättsfall som här redovisats har vissa saker gemensamt, nämligen:

- det handlar om unga kvinnor som rekryteras till Sverige från andra länder för att här utnyttjas i prostitution
- organisationen är i de flesta fall väl planerad, dels vad gäller rekrytering och marknadsföring, såväl i sändarländerna som i Sverige
- de personer som har kontrollen över kvinnornas verksamhet, tjänar stora summor på att kvinnorna säljer sina kroppar
- många gånger blir kvinnorna hänsynslöst utnyttjade och deras rörelsefrihet inskränks, bland annat genom att ta deras ID-handlingar, låsa in dem eller ha någon som övervakar dem
- nästan samtliga kvinnor kommer från länder med lägre levnadsstandard och större samhällsklyftor än i Sverige, som till exempel Ryssland, Ungern, Slovakien och Rumänien
- endast i ett fall har det dömts för människohandel där offret varit över 18 år, i de andra fallen har det dömts till koppleri eller grovt koppleri
- utdömda straff i här redovisade fall ligger mellan 10 månader till tre år och sex månader

När jag träffade åklagare Lars Wilhelmsson i Malmö frågade jag honom varför åklagare sällan åberopar människohandel i första hand utan istället åberopar koppleri eller grovt koppleri. Svaret jag fick var; att om en åklagare helt säkert vet att han rör ett mål i land genom att åberopa koppleri eller grovt koppleri och bli klar med ärendet på en halv dag, så gör han eller hon hellre det än att försöka bevisa människohandel som kan ta flera dagar i anspråk och även kosta samhället mer pengar. Han menar att om man kan lösa målen snabbt kan man ta sig an andra mål och som sagt, spara pengar åt

⁷⁸ Åklagarmyndigheten RättsPM 2007:2 utvecklingscentrum Stockholm, februari 2007. Människohandel (för sexuella ändamål) – möjligheter och svårigheter vid rättstillämpningen, rapport 2, sid. 31.

staten.⁷⁹ Vidare får man inte heller glömma legalitetsprincipen, den innebär att ingen får straffas för en gärning som inte är straffbelagd när gärningen begicks. Det betyder att om ett brott liknar människohandel men inte uppfyller kriterierna fullt ut, innebär det att åklagaren åberopar koppleri istället. Det jag nyss nämnt här verkar vara svaret på min frågeställning som jag nämnde i inledningen; varför blir personer som bedriver människohandel inte dömda för människohandelsbrott enligt svensk straffrättslagstiftning? Jag finner detta beklagligt, om åklagarna inte ens försöker få gärningsmän dömda för människohandel, kommer det här i Sverige inte att kunna utvecklas någon praxis. I RättsPM 2007:2 står det till och med i de särskilda rekommendationerna att åklagarna skall väcka åtal för människohandel, om möjligt, och även ha med alternativa yrkanden avseende koppleribrott.⁸⁰

Naturligtvis finns det andra aspekter på problemet. En del människor kan kanske tycka att det är bättre att få fler förövare dömda för koppleri eller grovt koppleri som ger lägre straff men kanske kan lösas snabbare, istället för att försöka bevisa människohandel som eventuellt tar längre tid att lösa på grund av att det krävs mer spaningsarbete av polisen för att man skall kunna uppfylla de tre moment som krävs för människohandel. I denna fråga är jag kluven. Jag vill naturligtvis att fler förövare skall dömas, men samtidigt vill jag inte att straffen skall vara för korta. Jag tycker att det är viktigt att samhället tydligt visar att detta är ett ohyggligt brott som vi inte accepterar. Genom att ha höga straff kan det eventuellt ha en preventiv verkan.

Eventuellt kan kanske hårdare straff leda till att de utsatta kvinnorna vågar ställa upp och vittna om sina upplevelser i större utsträckning än vad som sker idag, just med anledning av att de ser att det är värt att ställa upp i en utredning om de ser att straffen blir långa. Samtidigt tycker jag att ett strängt straff fungerar som en form av upprättelse för de personer som blivit utsatta för människohandel.

Den uppfattning jag har fått av det material som jag har läst, är att det är de personer som är längst ner i hierarkin i organisationen som ”åker fast”. Det är inte dessa personer som man egentligen behöver komma åt i första hand, utan de som är på toppen. Skulle det kanske fungera med en kronvittnesreglering, där man erbjuder kronvittnet straffflindring?

⁷⁹ Träff med Lars Wilhelmsson på internationella åklagarkammaren i Malmö 2007-03-13 klockan 13.00 – 13.45.

⁸⁰ Åklagarmyndigheten RättsPM 2007:2 utvecklingscentrum Stockholm, februari 2007. Människohandel (för sexuella ändamål) – möjligheter och svårigheter vid rättstillämpningen, rapport 2, sid. 7.

5 Polisens arbete

Enligt kriminalpolisens kriminalunderrättelsetjänsts noteringar finns det stora brister i inrapporteringen från myndigheterna. På grund av att inrapporteringen skiljer sig väsentligt mellan olika län är det svårt att få en helhetsbild av situationen i landet, därmed försvåras också möjligheten att hitta en gemensam nämnare mellan olika län och andra länder.⁸¹

Människohandelsgruppen noterar även, att så snart en förundersökning startas i landet minskar tillgången på information till Rikskriminalpolisen i ärendet. Då undersökningarna bedrivs under långa perioder och ofta innehåller mycket viktig och bekräftad information är det en avsevärd brist att denna information inte kontrolleras gentemot befintligt underrättelsematerial i större utsträckning. I bästa fall får Rikskriminalpolisen del av informationen genom egen aktiv inhämtning i de fall de får reda på att en förundersökning pågår.⁸²

5.1 Resurskrävande brott

Människohandelsbrottet är mycket resurskrävande och svårt att bevisa. För polisen innebär detta att de får bedriva fysisk spaning under långa perioder och eventuellt göra resor till offrens hemländer för att söka bevisning. Tolkar och översättningar gör att kostnaderna skenar iväg. För åren 2004-2006 örönmärkte regeringen 30 miljoner kronor till polisens arbete mot människohandel. Dessa pengar har gjort det lättare för polisen att bekämpa människohandel och antalet lagförda personer har ökat. Pengarna har även gjort det lättare att få resurser inom myndigheter att arbeta mot människohandel. Enligt rapporter från olika polismyndigheter har pengarna varit avgörande för möjligheten att upptäcka och utreda dessa brott.⁸³ I och med att polisen utreder fler ärenden så innebär det att polisen förfinar och renodlar sina arbetsmetoder. Den utredande personalen har lärt sig att urskilja bättre bland avlyssnade samtal och i förhören med offren. Spaningsdokumentationen som polisen får fram integreras bättre i bevisningen och polis och åklagare prövar nya sätt att lägga fram fallen inför domstolen.⁸⁴

5.1.1 Brottsutveckling

I Stockholm har polisen upptäckt en ökad andel kvinnliga människohandlare och hallickar. Av polisens förundersökningar visar det

⁸¹ Rikskriminalpolisen, lägesrapport 8, handel med kvinnor sid. 12.

⁸² Ibid.

⁸³ Rikskriminalpolisen, lägesrapport 8, handel med kvinnor sid. 13.

⁸⁴ Ibid.

sig att i de flesta fall har dessa kvinnor själva varit utnyttjade för prostitution eller varit offer för människohandlare. De kvinnliga människohandlarna tilldelas en roll där de får ansvara för kvinnorna som utnyttjas i prostitution, eftersom det kan antas att de lättare kan vinna deras förtroende. För de kriminella grupperna handlar det om att minska riskerna för de inblandade personerna i toppen.⁸⁵

Spaningar och utredningar ger en indikation om att de kvinnliga hallickarna och människohandlarna lyder under andra människor, oftast män som organiserar människohandeln, men som inte visar sig i Sverige.⁸⁶

Försäljning av sexuella tjänster sker till stor del via Internet. 2005 ändrade den internetbaserade sexförsäljningen karaktär. I dag kan den som vill köpa sex beställa kvinnor till Sverige via Internet genom att ringa en bokningscentral i utlandet. Tid och plats om var köpet skall ske förmedlas genom Internet och SMS.⁸⁷ Denna förändring gör det svårare att utföra brottsutredningar. Polisen har fått det svårare att knyta gärningsmännen till brottet då de har börjat styra verksamheten från utlandet och därifrån utövar kontroll över brottsoffren i Sverige.⁸⁸

5.1.2 Handbok

2003 fick människohandelsgruppen i uppdrag att utarbeta en särskild handbok som skulle utgöra ett stöd och kunskapskälla för poliser som kom i kontakt med människohandel för sexuella ändamål. Gruppen använde Interpols handbok på området. Den översattes, kompletterades och anpassades med svensk lagstiftning och svenska polisiära arbetsmetoder. Handboken är inriktad på människohandel för sexuella ändamål. Denna begränsning gjordes för att människohandel för sexuella ändamål är den form av handel som polisen har någon form av erfarenhet av och oftast ställs inför.⁸⁹ Målet har varit att ta fram en användarvänlig, praktisk och koncis handbok som innehåller grunderna för bästa praxis samt specifika råd till personal som utreder fall av människohandel.⁹⁰ Handboken är ännu inte klar utan håller just i detta nu på att redigeras.⁹¹

Handboken kommer inte att vara offentlig utan den kommer att användas endast av polis och åklagare och jag har därför inte fått tillgång till dess innehåll.

⁸⁵ Rikskriminalpolisen, lägesrapport 8, handel med kvinnor sid. 19.

⁸⁶ Rikskriminalpolisen, lägesrapport 8, handel med kvinnor sid. 54.

⁸⁷ Rikskriminalpolisen, lägesrapport 8, handel med kvinnor sid. 20.

⁸⁸ Rikskriminalpolisen, lägesrapport 8, handel med kvinnor sid. 54.

⁸⁹ Rikskriminalpolisen, lägesrapport 7, människohandel för sexuella ändamål, sid. 7.

⁹⁰ Ibid.

⁹¹ Telefonsamtal med Kajsa Wahlberg vid Rikskriminalpolisens människohandelsgrupp, 2007-03-28, klockan 09.50.

5.1.3 Tullmyndigheten

Sedan den 1 juli år 2004 är tullmyndigheten indelad i olika kompetenscenter, dessa är kompetenscenter Flyg som styrs från Arlanda, kompetenscenter Gods med huvudcenter i Göteborg och kompetenscenter Resande i Malmö.⁹²

Kompetenscenter Resande har ett antal brottsbekämpningsgrupper, dessa arbetar med varor som inte får föras in i Sverige. Tullverkets befogenheter regleras av Lagen om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot annat land inom Europeiska unionen (1996:701). Människohandel står inte omnämnt i lagen.⁹³ Om tullverket skulle hitta människohandlare och offer när de passerar gränsen har tullverket ingen befogenhet att hålla kvar personer från ett annat EU-land som inte misstänks för brott inom tullens befogenheter.⁹⁴ Om tullmyndigheten under en kontroll hittar människor i till exempel bagageluckan, kan de bara hållas kvar så länge kontrollen pågår och meddela polis. Skulle polisen inte ha hunnit komma innan tullkontrollen är klar får de ej hålla kvar personerna. Lika så gäller om tullverket skulle påträffa en bil med människohandlare och offer med falska identifikationshandlingar, kan de ej göra beslag, det enda som tullmyndigheten kan göra är att meddela polisen.⁹⁵

5.2 Sammanfattning

I min inledning skrev jag att jag skulle gå igenom några hypoteser, en utav dem var om polisen var inkapabel. Den uppfattning jag har fått är att polisen gör ett bra arbete utifrån den erfarenhet de har inom detta område och de resurser som finns att tillgå. Antalet dömda för koppleri/grovt koppleri och människohandel har stadigt ökat från år 2002 – år 2005. Från år 2002 ökade antalet dömda för koppleri från fyra personer till tolv personer år 2005. För grovt koppleri är ökningen från två personer år 2002 till sju personer år 2005. Siffrorna för människohandel är, en dömd person år 2003 till sju dömda personer år 2005.⁹⁶

Som sagts ovan kräver människohandelsbrottet långa tider av spaning för att samla ihop tillräcklig bevisning. Dessa spaningar har inte blivit kortare efter de domar som har kommit.

⁹² http://www.tullverket.se/NR/rdonlyres/2AA2B4A7-2B75-4AE1-A651-4A3D3A932C22/0/20040719_bil1.pdf

⁹³ http://www.tullverket.se/NR/rdonlyres/B6D566BE-FBE6-48DA-BB42-C1F87713B29F/0/31f04_01.pdf

⁹⁴ Människohandel för sexuella ändamål i Skåne, - en förstudie av känd förekomst och initiativ. Länsstyrelsen i Skåne län. Charlotte Hjertröm sid. 31-32.

⁹⁵ Människohandel för sexuella ändamål i Skåne, - en förstudie av känd förekomst och initiativ. Länsstyrelsen i Skåne län. Charlotte Hjertröm sid. 32.

⁹⁶ Brottsförebyggande rådet, personer lagförda för brott efter huvudbrott och huvudpåföljd m.m. år 2002-2005.

2003 öronmärkte regeringen 30 miljoner kronor för polisens arbete mot människohandel under åren 2004-2006. Detta har lett till att antalet lagföringar avseende människohandel ökat avsevärt från 2004-2005. Kostnaderna för sådana här brott är det största hindret för att komma tillrätta och bekämpa den här formen av brottslighet. Medlen har inte bara använts till operativa åtgärder, utan också för konferenser för att öka polisens förståelse för människohandel och prostitution. Dessa konferenser ordnades av Rikskriminalpolisen.⁹⁷

Det finns en särskild människohandelsgrupp som arbetar med detta slags brottslighet på olika sätt, bland annat brukar de åka runt till polishögskolorna och hålla föreläsningar för de blivande poliserna.⁹⁸

Som jag sagt innan har tyvärr tullmyndigheten idag inga direkta befogenheter att utreda och agera mot människohandel för sexuella ändamål, förhoppningsvis kommer detta att ändras i framtiden då tullmyndighetens personal är den första grupp som faktiskt kan komma i kontakt med människohandlarna och offren och på så sätt förhindra att kvinnorna kommer in i Sverige för att säljas till andra män. Genom samarbete med de andra europeiska länderna kan tullverket eventuellt få information om att en transport är på gång.

Liksom inom många andra områden är det ofta fråga om resurser för att ett bra arbete skall kunna göras, jag hoppas att den nya regeringen också inser vidden av detta brott och att polisen kan få in mer medel för att kunna utbilda personal och även utreda brott som kan leda till fler fällande domar.

En annan hypotes jag även hade är om det är svårt att samla in bevis. Som sagts ovan är dessa brott så kallade spaningsbrott. Om polisen har en skälig misstanke om grovt koppleri, kan polisen ansöka om tillstånd från tingsrätten om att få använda tvångsmedel såsom telefonavlyssning och kameraövervakning. Det är svårt för polisen att komma in i dessa kretsar, tips som är dåligt underbyggda gör att det är svårt att starta undersökningar. Information som kommer in till polisen värderas för att man skall kunna avgöra vilka resurser man skall sätta in. Arbetet mot den här formen av brottslighet måste bedrivas på lång sikt för att kartlägga aktiviteterna, kortvariga spaningsinsatser är inte tillräckliga, dessutom är information färskvara. Ett annat problem är att kvinnorna inte stannar särskilt länge i landet, de som ligger bakom handeln har ett intresse av att byta ut kvinnorna och detta stör polisens arbete.⁹⁹

Min uppfattning är att polisen har ett svårt arbete att samla in bevis. Orsakerna är flera, det finns inte en ousinlig källa att plocka resurser ur,

⁹⁷ Rikskriminalpolisen, lägesrapport 8, handel med kvinnor sid. 24.

⁹⁸ Telefonsamtal med Kajsa Wahlberg vid Rikskriminalpolisens människohandelsgrupp, 2007-03-06, klockan 13.28.

⁹⁹ Människohandel för sexuella ändamål i Skåne, - en förstudie av känd förekomst och initiativ. Länsstyrelsen i Skåne län. Charlotte Hjertström sid. 29.

polisen har svårt för att infiltrera dessa kretsar samt att de personer som främjar människohandel ofta vet hur de skall göra för att försvåra polisens arbete. Vidare har kvinnorna en tendens att ändra eller dra tillbaka sina utsagor vilket kan leda till att de inte har ett särskilt högt bevisvärde. Det har även generellt blivit svårare att binda gärningsmännen till kvinnorna då dessa sällan vistas tillsammans med kvinnorna eller besöker dem i deras lägenheter, ofta befinner de sig inte ens i Sverige utan skickar hit så kallade "platschefer".¹⁰⁰

¹⁰⁰ Rikskriminalpolisen, lägesrapport 8, handel med kvinnor sid. 20.

6 Polis och åklagare

Mellan polisen och åklagaren finns det inget särskilt samarbete vad gäller människohandelsbrott eller andra brott innan någon förundersökning har påbörjats. Samarbetet börjar så snart en förundersökning har inletts i enlighet med kapitel 23 RB. Detta samarbete är då nära och tätt. Det händer ibland att polis och åklagare träffas, då förs det diskussioner angående utredningsmetoder och inte om det eventuellt är något på gång.¹⁰¹

Hos Citypolisen i Stockholm är man överens om att åklagaren bör ha en nära kontakt med de utredande poliserna och de poliser som bedriver spaning. Vid ett eventuellt tillslag kan polis och åklagare ha gemensamma möten för att diskutera hur husrannsakan skall gå till och vilken dokumentation som behövs. Åklagarna har även påtalat hur viktigt det är att polisen är närvarande vid rättegångar för att öka kunskapen om vilken bevisning som krävs för att få en fällande dom.¹⁰²

Åklagaren är förundersökningsledare och han eller hon styr över polisen och bestämmer i ärendet. Det är åklagaren som bestämmer vilka tvångsmedel som polisen får använda.¹⁰³

På utbildningssidan finns det inga särskilda gemensamma utbildningar för polis och åklagare. Det har förekommit utbildningar på högre nivåer inom myndigheterna men det finns inga direkta utbildningar för handläggarna. Det har däremot förekommit gemensamma seminarium för polisen och åklagarna.¹⁰⁴

De olika polismyndigheterna i landet samverkar med varandra och utbyter erfarenheter i människohandelsfrågor.

Det är Rikskriminalpolisen som är ansvarig för internationella kontakter och för den nationella helheten.¹⁰⁵

¹⁰¹ Träff med Lars Wilhelmsson på internationella åklagarkammaren i Malmö 2007-03-13 klockan 13.00 – 13.45.

¹⁰² Åklagarmyndigheten RättsPM 2005:19 utvecklingscentrum Stockholm, december 2005. Människohandel, rapport sid 11.

¹⁰³ Telefonsamtal med Anette Hansson, Länskriminalpolisen, 2007-03-19 klockan 14.40.

¹⁰⁴ Telefonsamtal med Anette Hansson, Länskriminalpolisen, 2007-03-19 klockan 14.40.

¹⁰⁵ Telefonsamtal med Anette Hansson, länskriminalpolisen, 2007-03-19 klockan 14.40.

7 Brottsoffren

Offer för människohandel betar sig oftast inte som ett ”traditionellt” brottsoffer som i de flesta fall är samarbetsvilligt som både vill och vågar hjälpa polisen att sätta fast förövarna. Dessa offer har ofta ett bristande förtroende för myndigheter och tolkar. Kvinnorna är rädda för att bli utsatta för repressalier av förövarna eller att deras nära och kära skall utsättas för fara. Vidare känner dessa kvinnor skam och skuld över att tala om de sexuella övergrepp som de varit med om. Det har blivit vanligare under åren att förordna sakkunniga i målen för att klargöra vilka sociala, ekonomiska och politiska förhållanden som kvinnorna lever under och de psykologiska mekanismer som styr kvinnornas handlande och vad som ligger i uttrycket frivillighet.¹⁰⁶

Ett annat problem som man kunnat utläsa av de rättsfall som finns på området, är att dessa kvinnor ofta drar tillbaka vad de sagt under förundersökningen, eller också ändrar de sin utsaga när de sitter i domstolen och skall vittna. Många gånger har kvinnorna rest tillbaka till sina hemländer och försvunnit där, varvid man inte har kunnat höra dem en gång till. Detta är bekymmersamt för åklagarna och för domstolen. Kan man inte styrka gärningsmännens handlingar innebär det att de får ett lägre straff eller i värsta fall går fria från lagföring.

7.1 Brottsofferskydd

Vad gäller skydd för offren har regeringen inte gjort några lagändringar då den tycker att svensk rätt uppfyller kraven i artikel 6 i FN-protokollet som säger följande:

Artikel 6.1: staterna skall, i lämpliga fall och i den utsträckning det är möjligt enligt nationell lag, skydda offrens privatliv och identitet genom att till exempel göra rättsliga förfaranden om människohandel konfidentiella.¹⁰⁷

Artikel 6.2: Staterna skall se till att dess rättsordning och förvaltningssystem innehåller åtgärder som, i lämpliga fall, tillförsäkrar offren för handel med människor följande.

a) Information om tillämpliga domstolsförfaranden och administrativa förfaranden.

b) Biträde med att få sina synpunkter och intressen framförda och beaktade i lämpliga skeden av straffrättsliga förfaranden mot förövarna på ett sätt som inte inkräktar på försvarets rättigheter.¹⁰⁸

Artikel 6.3: Varje stat skall överväga att vidta åtgärder för

¹⁰⁶ Rikskriminalpolisen, lägesrapport 8, handel med kvinnor sid. 14.

¹⁰⁷ Prop. 2003/04:111 sid. 17.

¹⁰⁸ Ibid.

offrens fysiska, psykiska och sociala rehabilitering.¹⁰⁹ Staten skall även tillhandahålla följande:

- a) Ett lämpligt boende.
- b) Rådgivning och information, särskilt vad avser offrens lagliga rättigheter, på ett språk som de kan förstå.
- c) Medicinskt, psykologiskt och materiellt bistånd.
- d) Möjligheter till sysselsättning, utbildning och fortbildning.¹¹⁰

Artikel 6.4: Staterna skall vid tillämpningen av denna artikel beakta brottsoffrens ålder, kön och särskilda behov.

Artikel 6.5: Varje stat skall sträva efter att skydda offrens fysiska säkerhet när de befinner sig inom statens territorium.

Artikel 6.6: Varje stat skall se till att dess nationella rättssystem innehåller mekanismer som erbjuder offren möjlighet att få ersättning för liden skada.¹¹¹

Vad gäller kravet i artikel 6.6 anser regeringen att ett offer kan få ersättning enligt skadeståndslagen 2 kapitel 3 § (1972:207). Den möjlighet som finns enligt skadeståndslagen att begära och få ersättning för skada gäller för alla utan någon begränsning, till exempel vad avser medborgarskap, i och med detta anser regeringen att den uppfyller bestämmelsen i artikel 6.6. Vad gäller de andra kraven menar regeringen att dessa har karaktären av målsättningsbestämmelser.¹¹²

Det åligger advokaten att informera vittnet om vad det innebär att vittna och att vittnet även har rätt till målsägandebiträde.

När det är dags för offret att vittna möter polisen dem på flygplatsen, (det vill säga om offret inte redan är i Sverige), de körs sedan till ett hemligt skyddat boende. När de skall in i domstolen försöker man ta in dem bakvägen för att offret skall slippa se gärningsmannen/gärningsmännen. Om kvinnan tycker att det är påfrestande att möta sin gärningsman när hon skall berätta sin historia kan åklagaren begära medhörning. Beslut om medhörning fattas av domaren, detta brukar beviljas i de flesta fall. Det är vanligt att kvinnorna vill komma till Sverige och vittna. Skulle det vara så att kvinnan inte vill komma till Sverige, då åker advokat, åklagare och målsägandebiträde till kvinnans hemland, där man gör ljud- och bild upptagningar. Detta brukar fungera bra.¹¹³

7.1.1 Skyddet för brottsoffer i Sverige idag

Kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver enligt 2 kapitlet 2 § socialtjänstlagen (2001:453). Som ansvarig kommun anses den kommun vara där en person

¹⁰⁹ Prop. 2003/04:111 sid. 17.

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Prop. 2003/04:111 sid. 35.

¹¹³ Telefonsamtal med Eva Carlenfors, Citypolisen Stockholm, 2007-03-14 klockan 11.26.

mer eller mindre vistas i när hjälpbehovet uppstår. Ansvar et innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän, men kommunen kan sörja för nödvändig hjälp i väntan på att en annan huvudman ingriper. Om en person inte behärskar det svenska språket skall myndigheten anlita en tolk enligt 8 § förvaltningslagen (1986:223). Enligt 5 kapitlet 11 § socialtjänstlagen skall socialnämnden ge stöd och hjälp till den som utsatts för brott.¹¹⁴ Polisen anser att behovet av konkreta och samordnade insatser att stödja offer utsatta för människohandel fortfarande finns kvar. Ännu finns ingen lämplig lösning för var brottsoffren skall vistas under utredningstiden, liksom annat stöd i form av sysselsättning eller kontakter med vården. Det finns i Sverige idag endast några få skyddade boenden eller behandlingshem som tar hand om personer som varit utsatta för människohandel eller prostitution.¹¹⁵

När jag träffade åklagaren Lars Wilhelmsson frågade jag honom om kvinnorna som blivit utsatta för människohandel kan få skydd i sitt hemland. Han sa att det i vissa länder finns särskilda program som tar hand om människohandelsoffer. I till exempel Lettland, Estland och Ukraina finns det program om hur man skall ta hand om de hemåtvändande offren, de erbjuds bland annat skyddat boende. Det är socialtjänsten i Sverige som förmedlar kontakten mellan offren och de som håller i de särskilda programmen.¹¹⁶

7.1.2 Nationell handlingsplan

Det har länge efterfrågats en nationell handlingsplan angående bekämpning av människohandel. En sådan plan skulle ha stått klar i september 2005, men väntas nu bli klar sommaren 2007. Handlingsplanen kommer att bestå av två delar. Den första delen är en nationell handlingsplan för att bekämpa prostitution och handel med människor, särskilt kvinnor och barn. Den andra delen av planen kommer att rikta sig mot andra former av människohandel som arbetskraftsexploatering och handel med organ.¹¹⁷ Handlingsplanen kommer att omfatta insatser inom många områden, utöver redan utförda åtgärder mot prostitution och handel med människor i Sverige.¹¹⁸ Förslaget till den nationella handlingsplanen kommer att handla om åtgärder för att förebygga prostitution och handel med människor. Vidare kommer förslaget också att omfatta en genomgång av straffrättsliga åtgärder och utveckling av arbetet inom rättsväsendet, polisen och socialtjänsten.¹¹⁹

¹¹⁴ Människohandel för sexuella ändamål i Skåne, - en förstudie av känd förekomst och initiativ. Länsstyrelsen i Skåne län. Charlotte Hjertström sid. 17.

¹¹⁵ Rikskriminalpolisen, lägesrapport 8, handel med kvinnor sid. 14.

¹¹⁶ Träff med Lars Wilhelmsson på internationella åklagarkammaren i Malmö 2007-03-13 klockan 13.00 – 13.45.

¹¹⁷ Människohandel för sexuella ändamål i Skåne, - en förstudie av känd förekomst och initiativ. Länsstyrelsen i Skåne län. Charlotte Hjertström sid. 12.

¹¹⁸ Näringsdepartementet faktablad, Prostitution och människohandel april 2005.

¹¹⁹ Ibid.

Tyvärr kunde Madeleine Elgemyr på regeringskansliet inte säga något mer om det tänkta innehållet i planen då den ännu inte är offentlig. Däremot kunde hon avslöja att den skulle gälla hela mandatperioden och att den skall omfatta hela regeringskansliet.¹²⁰

7.2 Sammanfattning

Min sista hypotes var om offret inte vågar tala på grund av att där är ett för dåligt skydd.

De kvinnor som är offer för människohandel kommer ofta från länder där polisväsendet och andra myndigheter inte fungera som det skall, ofta förekommer korruption. Detta leder till att de har bristande förtroende för myndigheter. Det krävs därför mycket arbete från den personal som arbetar med dessa kvinnor att skapa ett förtroende så att de vågar berätta vad som hänt och att de även vågar träda fram i domstolen och vittna. Att bygga upp ett sådant förtroende tar lång tid, därför är lagen om tillfälligt uppehållstillstånd mycket viktig i arbetet att få dessa kvinnor att våga vittna, samtidigt som de även får vård och tid att återhämta sig.

Jag anser att skyddet i Sverige är bra men kan bli bättre. Det som måste förbättras är att få fram fler skyddade boenden och fler behandlingshem. Under tiden som offren befinner sig i Sverige erbjuds de vård och rehabilitering. Det är positivt att det i flera länder finns program om hur man på bästa sätt skall ta hand om de kvinnor som blivit utsatta för människohandel.

¹²⁰ Telefonsamtal med Madeleine Elgemyr, regeringskansliet, 2007-03-08, klockan 13.52.

8 Sammanfattning

- Den svenska lagstiftningen är anpassad efter internationella beslut och konventioner och uppfyller därmed den gemensamma definitionen, som man kommit överens om inom EU och FN, om vad som är människohandel.
- I samband med att gärningsmännen kommer på nya sätt att föra in människor i Sverige för att sedan kunna profitera på dem, i samma takt måste även lagstiftningen förändras. Detta sker i Sverige, bland annat har brottet för grovt koppleri ändrats och straffskalan har skärpts. Vidare pågår det hela tiden utredningar och undersökningar om hur man kan förbättra lagstiftningen.
- Den svenska sexköpslagen har gjort det svårare för människohandlare att finna kunder och förtjänsterna blir lägre.
- Utifrån den erfarenhet som den svenska polisen har ifråga om människohandel, utför den ett utomordentligt arbete.
- Polisen har svårt att samla in bevis. Detta beror bland annat på att det är svårt för polisen att infiltrera dessa kretsar, vidare störs polisens arbete med att kvinnorna inte stannar särskilt länge i landet utan byts ut mot nya kvinnor. Detta är av intresse för människorna som ligger bakom handeln. Ett annat problem är att kvinnorna ofta ändrar sina utsagor eller drar tillbaka dem.
- Människohandel är ett spaningsbrott och kostar mycket att utreda. Därför var de 30 miljoner kronor som regeringen öronmärket för åren 2004-2006 ett välkommet tillskott för polisen.
- I samband med att en förundersökning har inletts, då börjar ett nära och tätt samarbete mellan polis och åklagare.
- Åklagarna har betonat vikten av att poliserna skall vara närvarande vid rättegångar, detta för att öka kunskapen om vilken bevisning som krävs för att få en fällande dom.
- Lagen om tillfälligt uppehållstillstånd är oerhört viktig. Kvinnor som fallit offer för människohandel kommer ofta från länder där det råder korruption. Detta innebär att de har ett bristande förtroende för myndigheter. Det krävs tid för att bygga upp ett förtroende, därför är lagen om tillfälligt uppehållstillstånd viktig.
- I samband med att kvinnorna får ett tillfälligt uppehållstillstånd, får de även vård och tid att återhämta sig.
- Det behöver ske en utökning av skyddade boenden och det behöver öppnas fler behandlingshem i Sverige.
- I flera länder finns det program om hur man på bästa sätt skall ta hand om kvinnor som blivit utsatta för människohandel när de återvänder hem.
- De kvinnor som faller offer för människohandel har vissa saker gemensamt, det handlar oftast om unga kvinnor och de kommer från länder som har lägre levnadsstandard än Sverige.

Bilaga A

Intervjufrågor:

1. Finns det något samarbete mellan polis och åklagare?
2. Hur samverkar polisen och åklagarna?
3. Finns det någon särskild gemensam utbildning i dessa frågor?
4. Hur skyddas vittnena / vad för slags skydd får de?
5. Kan de få skydd i sitt hemland?
6. Hur ordnar man det i så fall?
7. Får kvinnorna tillräckligt med information om vad det innebär att vittna?
8. Vem har ansvaret för att kvinnorna skyddas i Sverige i väntan på att de skall vittna?
9. Finns det någon nationell handlingsplan om hur man på bästa sätt tar hand om människohandelsoffer?
10. Varför yrkar inte åklagarna människohandel?
11. Det gränsöverskridande rekvisitet är borta, innebär det att man kan dömas för människohandel om man säljer svenska kvinnor inom Sverige eller måste de först ha kommit in i Sverige från ett annat land?
12. Har det blivit lättare att yrka /döma människohandel när det gränsöverskridande rekvisitet är borttaget?

Litteraturförteckning

Offentliga tryck

Direktiv 2005:152

Direktiv 2006:78

Ds 2004:38

Näringsdepartementet faktablad, Prostitution och människohandel april 2005.

Promemoria 2006-09-14, Justitiedepartementet, straffrättsenheten.

Proposition 1987/88:120 Ändring i brottsbalken m.m. (straffmätning och påföljdsval m.m.)

Proposition 2001/02:124 Straff ansvaret för människohandel.

Proposition 2003/04:35 Människosmuggling och tidsbegränsat uppehållstillstånd för målsägande och vittnen m.m.

Proposition 2003/04:111 Ett utvidgat straffansvar för människohandel.

Proposition 2004/05:45 En ny sexualbrottslagstiftning.

Proposition 2006/07:53 Genomförande av EG-direktivet om offer för människohandel.

Åklagarmyndigheten RättsPM 2005:19 utvecklingscentrum Stockholm, december 2005. Människohandel, rapport.

Åklagarmyndigheten RättsPM 2007:2 utvecklingscentrum Stockholm, februari 2007. Människohandel (för sexuella ändamål) – möjligheter och svårigheter vid rättstillämpningen, rapport 2.

Rapporter

Människohandel för sexuella ändamål i Skåne, - en förstudie av känd förekomst och initiativ. Länsstyrelsen i Skåne län.

Rikskriminalpolisen, lägesrapport 5, handel med kvinnor.

http://www.polisen.se/mediaarchive/4347/3474/4637/RKP_Rapport_2003_1.pdf

Rikskriminalpolisen, lägesrapport 6, människohandel för sexuella ändamål.

http://www.polisen.se/mediaarchive/4347/3474/4637/KUT_2004_2.pdf

Rikskriminalpolisen, lägesrapport 7, människohandel för sexuella ändamål.

http://www.polisen.se/mediaarchive/4347/3474/4637/Rkp_Rapport_2005_4.pdf

Rikskriminalpolisen, lägesrapport 8, handel med kvinnor.

http://www.polisen.se/mediaarchive/4347/3474/4637/Lagesrapport_8_rkp.pdf

Litteratur

Brottsbalken, en kommentar. Del (1-12) Brotten mot person och förmögenhetsbrott m.m. Student utgåva 5. Lena Holmquist, Madeleine

Leijonhuvud, Per-Ole Träskman, Suzanna Wennberg. Upplaga 5:1, Stockholm 2007.

Telefonsamtal

Anette Hansson, Länskriminalpolisen, 2007-03-19 klockan 14.40.
Eva Carlenfors, Citypolisen Stockholm, 2007-03-14 klockan 11.26.
Kajsa Wahlberg vid Rikskriminalpolisens människohandelsgrupp, 2007-03-06, klockan 13.28, och 2007-03-28, klockan 09.50.
Madeleine Elgemyr, regeringskansliet, 2007-03-08, klockan 13.52.
Tomas Ahlström, åklagare vid internationella åklagarkammaren i Göteborg, 2007-02-28 klockan 13.30.

Intervju

Lars Wilhelmsson, åklagare vid internationella åklagarkammaren i Malmö, 2007-03-13 klockan 13.00-13.45.

Internetkällor

<http://www.sou.gov.se/utredningar/departementsordning/justitie/2006.htm>
2007-03-14

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sv/com/2000/com2000_0854sv01.pdf
2007-04-22

http://www.bra.se/extra/pod/?action=pod_show&module_instance=8&id=9&statsType=420&statsCounty=La&Year=2002&type=1&statsPopulation=all
2007-04-24 Brottsförebyggande rådet, personer lagförda för brott, efter huvudbrott och huvudpåföljd m.m. år 2002.

http://www.bra.se/extra/pod/?action=pod_show&module_instance=8&id=8&statsType=420&statsCounty=La&Year=2003&type=1&statsPopulation=all
2007-04-24 Brottsförebyggande rådet, personer lagförda för brott, efter huvudbrott och huvudpåföljd m.m. år 2003.

http://www.bra.se/extra/pod/?action=pod_show&module_instance=8&id=7&statsType=420&statsCounty=La&Year=2004&type=1&statsPopulation=all
2007-04-24 Brottsförebyggande rådet, personer lagförda för brott, efter huvudbrott och huvudpåföljd m.m. år 2004.

http://www.bra.se/extra/pod/?action=pod_show&module_instance=8&id=45&statsType=420&statsCounty=La&Year=2005&type=1&statsPopulation=all

2007-04-24 Brottsförebyggande rådet, personer lagförda för brott, efter huvudbrott och huvudpåföljd m.m. år 2005.

http://www.against-trafficking.org/templates/page.aspx?page_id=252

Nordic Baltic Task Force Against Trafficking in Human Beings

2007-04-26

http://www.unodc.org/unodc/en/trafficking_victim_consent.html#how

United Nations, Office on Drugs and Crime 2007-04-26

http://www.tullverket.se/NR/ronlyres/B6D566BE-FBE6-48DA-BB42-C1F87713B29F/0/31f04_01.pdf

Tullverket 2007-05-31

http://www.tullverket.se/NR/ronlyres/2AA2B4A7-2B75-4AE1-A651-4A3D3A932C22/0/20040719_bil1.pdf

Tullverket 2007-05-31

Rättsfallsförteckning

NJA 2004 s. 646

Hovrätten för västra Sverige B 1227-05

Svea Hovrätt B 9992-05

Svea Hovrätt B 2695-05

Göta Hovrätt B 626-06